

›S-O Carlsson slutar ›Hemlösas egna ord ›Samarbete hjälper missbrukare
INTERVJU Ingrid Almén **REPORTAGE** POUL FICK EN ANDRA CHANS

accent

FYLLA, VÅLD OCH SPONSRING

**Fotbollsvåldet en del
av alkoholkulturen**

En olycka händer så lätt...

Försäkra det viktigaste du har!

Att råka ut för en olycka eller sjukdom behöver inte alltid vara allvarligt. Men resultatet kan bli en livslång invaliditet som påverkar ditt barns framtida försörjning.

Ställ dig frågan: Hur klarar sig mitt barn ekonomiskt om något skulle hända?

De flesta försäkringar som barnen har genom förskola eller skola har en begränsad omfattning. De gäller till exempel inte på fritiden eller för sjukdom.

Det är därför viktigt att du kompletterar med en egen försäkring för att ditt barn ska ha ett försäkringsskydd som gäller vid alla tillfällen. Dygnet runt.

Genom IOGT-NTO-rörelsens samarbete med SalusAnsvar kan du som är medlem teckna försäkringar för Liv & Hälsa. Försäkringarna ger ett ekonomiskt skydd för dig och din familj om något skulle hända.

Vänta inte med att försäkra dina barn och dig själv.

Ring SalusAnsvar Kundcenter Liv & Hälsa. **Idag!**

Telefon **0200-87 50 30** eller besök **www.salusansvar.se/iogntno**

IOGT-NTO-rörelsens samarbete med SalusAnsvar har en nästan 70 år lång historia. SalusAnsvar har under hela denna tid stött rörelsens arbete inom alkohol- och narkotikafrågor.

IOGT-NTO

i samarbete med

SALUSANSVAR

Fylla, våld och sponsring

8 GRANSKNING Elitfotbollen i Sverige sponsras av olika ölbolag och det serveras öl på läktarna. Brottsforskare och företrädare för polisen säger att alkoholen bidrar till fotbollsvåldet. Men varken klubbar eller ölbolag tycker att de har något ansvar så länge de följer lagen.

REPORTAGE

Poul fick en andra chans

26 REPORTAGE Poul Jensen var nära att dö av sitt missbruk, men fick en andra chans. I dag är han drogfri. Drömmen är ett körkort och en jänkare – och nyligen fick han sitt lämplighetsintyg.

INTERVJU

Ingrid Almén

32 INTERVJU Det är bra att det ruskas om i IOGT-NTO. För Ingrid Almén var debatten kring Åke Greens utslutning bara uppfriskande. I en folk-rörelse med ideal får debatten aldrig tystna.

KULTUR

Hemlösheten med egna ord

36 KULTUR För Anette Wahlström, 48 och Stig Beckman, 63 har skrivandet gett livet en ny inriktning. De och ett femtiotal andra hemlösa, medverkar i antologin "Hemlös, med egna ord".

OPINION

Beslutsfattare kan inte längre blunda

4 LEDARE Folkhälsoinstitutets nya livsstilsrapport innehåller underlag för både politiska beslut och aktivt påverkansarbete för en bättre folkhälsa.

Äldre bör dra ned på alkoholkonsumtionen

18 ESSÄ Trots studier om gynnsamma hälsoeffekter menar kritiska forskare att äldre generellt bör dra ner på sin alkoholkonsumtion eller sluta dricka helt.

AKTUELLT

Nattvandring en uppgift för IOGT-NTO

6 DEBATT Att organisera nattvandringar borde vara en uppgift för IOGT-NTO, anser Per-Erik Lundberg, narkotikapolis och distriktsordförande i Västmanland.

Samarbete gör att fler får vård

20 I FOKUS Samarbete gör det lättare att fånga upp människor i missbruk. Det är Järntorgsmottagningen och Café Trappanér i Göteborg goda exempel på.

I RÖRELSE

Kamratstöd ger liv åt gammalt hus

42 I RÖRELSE I Södertäljevilan där kung Hussein av Jordanien en gång bodde, blomstrar nu IOGT-NTOs föreningsliv, mycket tack vare kamratstödet.

Egen galakväll för Världens barn

50 VÄRLDENS BARN På Vaddö samlade IOGT-NTO-rörelsen och andra lokala organisationer in 50 000 kr på egen gala.

OMSLAGSBILD

Foto: Scanpix

FASTA AVDELNINGAR

LEDARE	4	FORSKNING	14	I FOKUS	20	KRÖNIKA	40
REDAKTION	5	AKTUELLT	16	REPORTAGE	26	KORSORD	41
INSÄNDARE	5	TRE FRÅGOR	17	INTERVJU	32	I RÖRELSE	42
DEBATT	6	ESSÄ	18	KULTUR	36	FEM MINUTER	44
GRANSKNING	8	PRESSGRANNAR	18	HALLÅ DÄR	39	NÄSTA NUMMER	51

Folkhälsoinstitutets nya livsstilsrapport bekräftar mycket som redan är känt om de största folkhälsoproblemen, men den innehåller också aktuell statistik och konkreta förslag till åtgärder. Här finns underlag för både politiska beslut och aktivt påverkansarbete för en bättre folkhälsa.

Verktyg för folkhälsan

AV EVA ÅHLSTRÖM

Våra levnadsvanor har avgörande betydelse för hur vår hälsa utvecklas genom livet. Och levnadsvanorna har ett starkt samband med människors sociala situation. Ohälsosamma vanor och dålig hälsa följer inkomst- och utbildningsnivå. Det visar en ny lägesrapport om livsstilsfrågor från Statens folkhälsoinstitut.

Lägesrapporten om svenskarnas levnadsvanor ska lämnas till regeringen varje år, med start i år. Där redovisas aktuella fakta om livsstilsfrågor som har stor betydelse för folkhälsan, för riket som helhet och också län för län. Där framgår till exempel att övervikten ökar bland kvinnor, medan rökningen minskar något, och att ökningen av alkohol- och narkotikaskador fortsätter. Att alkoholskadorna fortsätter att öka trots att totalkonsumtionen har stannat upp de senaste åren tyder på att det dröjer ett tag innan skadorna visar sig.

De stora sociala skillnaderna i hälsa är en tydlig påminnelse om att det inte räcker att informera om hälsorisker och vädja till den enskilda individen att satsa på hälsosamma vanor. Här krävs också strukturella insatser – i första hand insatser för att minska de sociala skillnaderna, men också politiska åtgärder för att göra de hälsosamma alternativen attraktiva och de mindre hälsosamma dyrare och mindre lockande. I rapporten föreslås till exempel dyrare tobak, högre alkoholskatter och lägre moms på frukt och grönsaker.

På alkoholområdet rekommenderar FHI insatser som är kända och beprövade – minska tillgängligheten, höja skatterna, begränsa antalet serveringstillstånd och öppettider, satsa mer på tillsyn och utbild-

ning. Som ett konkret sätt att minska tillgängligheten rekommenderas Kronobergspolisens modell för att motarbeta den illegala alkoholhanteringen.

På narkotikaområdet finns inte samma entydiga vetenskapliga underlag. Men även här finns förslag till åtgärder, bland annat om att öka kontrollerna i trafiken.

»Det går alltså inte längre för ansvariga kommun- och landstingspolitiker att skylla på att de inte har tillräckligt underlag för att fatta beslut om nödvändiga insatser för en bättre folkhälsa.«

Rapporten är ett utmärkt underlag för alla som har till uppgift att främja folkhälsan, inte bara på statlig utan också på regional nivå. Sammanställningar av fakta är nämligen nerbrutna länsvis. Där framgår till exempel att andelen män med riskabelt alkoholbruk är störst i Halland och Västra Götaland, medan det bland kvinnorna är de som bor i Jämtland och Stockholm som dricker mer och oftare än andra kvinnor i andra delar av landet. Varför det är så framgår däremot inte, men statistiken i sig borde få berörda landsting/regioner och kommuner att samlas kring insatser som kan påverka de riskabla levnadsvanorna.

På alkoholområdet kan underlaget i rapporten kompletteras med fakta och sammanställningar från IOGT-NTOs kommunprojekt, som bland annat visar vilka kommuner som saknar en aktuell alkoholpolicy och/eller utbildning av ansvariga politiker. Till det kommer Junis återkommande undersökningar av vad kommunerna gör – eller inte gör – för att stödja barn som växer upp i missbruksmiljöer.

Det går alltså inte längre för ansvariga kommun- och landstingspolitiker att skylla på att de inte har tillräckligt underlag för att fatta beslut om nödvändiga insatser för en bättre folkhälsa. Det har de. Folkhälsoinstitutets rapport är dessutom, tillsammans med den egna rörelsens båda kommunprojekt, riktigt bra verktyg för IOGT-NTO-föreningar och -distrikt som vill påverka "sina" politiker. ■

FÖR ÖVRIGT ANSER ACCENT ATT...

Riskfylld rekommendation

CANCER En undersökning visar att rökare som dricker ett eller två glas rödvin per dag löper 60 procent mindre risk att drabbas av lungcancer än rökare som inte dricker rödvin dagligen. Forskarna glömde bara tala om att alkohol ökar risken för andra typer av cancer – och att bästa sättet att slippa lungcancer är att sluta röka.

Modigt, Morrison

KONSERT Sångaren Van Morrison bannlyser alkohol under sina konserter i England. Publikens spring i baren är störande tycker han. Van Morrison har själv kämpat med alkoholmissbruk men är numera helnykter. En del fans är missnöjda, men de som kommer för musikens skull önskar säkert att fler artister var lika modiga.

Spara på spriten

SPRITRESOR I Skåne delar ett danskt företag ut reklam för spritresor över sundet. Hela 1 206 kronor kan man spara på att köpa en rekommenderad ranson. Av bladet framgår också att "alkohol kan orsaka nerv- och hjärnskador" och "alkohol kan orsaka hjärnblödning och cancer". Det måste finnas bättre sätt att spara.

Citatet

»Jag köper inga fler nummer av Matmagasinet.«

BARBRO BENGTSOON som saknade alkoholfria alternativ när tidningen skriver om drycker till maten.

Inga tips om alkoholfritt

ALKOHOLFRI För en tid sedan blev jag erbjuden Matmagasinet nr 6-7 till reducerat pris. Jag var intresserad, så jag köpte den. Men jag blev besviken, mest över att man på ett dussin sidor föreslår och gör reklam för vin, sprit och andra alkoholhaltiga drycker, men inte presenterar några alkoholfria alternativ. Visserligen fanns en tråkig annons från Systembolaget, som låg åt det hållet, men den gav inte några konkreta förslag på alkoholfritt. Vi är många som önskar mera "jämlighet" i detta!

Jag köper inga fler nummer av Matmagasinet.

BARBRO BENGTSOON, SÄFFLE

Go´natt för Go´kväll

MEDIA Nu har även Go´kväll satsat, genom programledaren Beppe Starbrink, på att bevara och utveckla alkoholtraditionen. Det gör man genom att göra reklam för olika viner i samband med matlagning. Och en förtjust Beppe tycker att det smakar mycket bra

Det gör han trots att alkoholismen bland kvinnor har ökat kraftigt under några år

GUNNAR E. LARSSON

Förförisk medicin eller skadligt gift?

ALKOHOL De som söker alibi för sitt beroende eller har ekonomiska intressen av andras beroende hänvisar till något bestämt uttalande om nyttigt alkoholintag i så lyriska former att Systemets produkter borde omfattas av högkostnadsskyddet för medicin.

THORE GÄRMARK

Tidningen Motdrag nr 4/08.

Språkligt bottennapp

PRIDEFESTIVALEN Jag läste i Accent om IOGT-NTOs och UNFs medverkan på Pridefestivalen. Det tycker jag är bra, att man visar sig där. Men vem har satt lågvattenmärket med temat "Djävligt nykter"? Det finns både en språklig och en rent saklig invändning mot detta. Den språkliga först: jag jobbar i skola och försöker få mina elever att inse att svordomar är en brist på ordförråd. Det går att uttrycka sig på andra sätt. Vi behöver inte mer svordomar, och framför allt tycker jag att man i paroller och liknande kan visa det goda omdömet att låta bli sådana.

Så den sakliga invändningen: Ibland nämns det att alkoholdjävulen har fått grepp om en människa. Skulle det då vara så att de som gick som representanter var nyktra alkoholist? Att vara nykter är för mig något positivt. Att kombinera en svordom med något positivt passar väldigt illa.

Jag tycker det här är beklämmande, och hade jag inte precis betalat in min medlemsavgift för ett nytt år, så hade jag inte gjort det nu. Sådana bottennapp vill jag inte se i framtiden, för då känner jag mig inte hemma i den här organisationen.

STEFAN ENGSTRÖM, LINKÖPING

SVAR DIREKT

Vasst kampbudskap

SVAR DIREKT Först och främst finner vi det tråkigt att du och andra med dig kan ha känt sig besvärade av parollen som vi gick under i Pridetåget. Det är svårt att författa meningsfulla budskap som sticker ut och väcker uppmärksamhet i samband med så färgstarka händelser som Pride. Vi anser dock att vi lyckats med detta, eftersom vi fått publicitet från många olika håll, i de flesta fall av mycket positivt slag. Men man kan givetvis ha invändningar mot utformningen av budskapet. När det gäller den språkliga invändningen anser vi att svordomar visserligen inte bör användas lättasamt eller vardagligt, men att de ändå kan ha sin plats i språket och användas när man verkligen vill visa en markant ståndpunkt. I det här fallet var vi helt enkelt inte "väldigt nyktra" eller "extremt nyktra" – vi var "djävligt nyktra".

Detta är givetvis en återkoppling till temat för Pride i år, "Den svenska synden spränger gränser". Vad är mer syndigt än en djävul?

Att se ordet "djävligt" endast som en negativ svordom känns lite väl negativt, det är enligt vår mening ett förstärkande ord, om än med "förbjuden" innebörd. Vi kan inte komma på något bättre ord för att återknyta till temat och visa vår ståndpunkt.

Så till den sakliga invändningen. Vi känner oss väldigt stolta över att vara nyktra. Och inte bara lite nyktra heller, utan kanske till och med "förbannat nykter" eller "djävligt nykter". Som ett kampbudskap anser vi det vassare än "otroligt nykter". Detta har alltså inget alls med den verkliga alkoholdjävulen att göra, utan är en markering av hur nyktra vi är. Alkoholdjävulen bör ju trots allt konkurreras ut av nykteristdjävularna.

PATRICK ENGLIND OCH MADELEINE ÅSANDER, MEDARRANGÖRER TILL UNFS DELTAGANDE I PRIDE

REDAKTIONEN

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO, UNF, Ungdomens Nykterhetsförbund och JUNIS, IOGT-NTOs Juniorförbund.

Pressläggning detta nummer:
15 OKTOBER

REDAKTION

Eva Åhlström
Chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-672 60 51
eva.ahlstrom@iogt.se

Patrik Sandström
Redaktionssekreterare,
form och layout
08-672 60 50
patrik.sandstrom@iogt.se

Maria Zaitzewska
Featureredaktör, reporter
08-672 60 56
maria.zaitzewska@iogt.se

Pierre Andersson
Nyhetsreporter
08-672 60 54
pierre.andersson@iogt.se

Eduardo Mutis
Bildredaktör
08-672 60 53
eduardo.mutis@iogt.se

Medarbetare detta nummer:
Per-Erik Lundberg, Anette Rimont, Anna Ågrah, Börge Nilsson, Per-Johan Thörn, C-M Höglund, Eva Stöb, Eva Frid, Helene Nordgren, Helena Karlsson, Lasse O Persson, Bengt Göransson, Rurik Zaitzewska, Anders Perstrand.

ADRESS

Accent, Box 12825
112 97 STOCKHOLM,
tel: 08-672 60 50, fax: 08-672 60 01
e-post: accent@iogt.se

IOGT-NTO-förbundet

tel: 08-672 60 00
Besöksadress:
Gammalgårdsv. 38
Stora Essingen, Stockholm

ADRESSÄNDRING

tel: 08-672 60 38/39
fax: 08-672 60 01

ANNONS

Info Reklambyrå. Janne Moréus
tel: 0221-213 40, mobil: 070-346 34 62
e-post: janne@inforeklam.nu
Adress: Glasgatan 21, 731 30 Köping

TRYCK

VTT Grafiska, Vimmerby

OBESTÄLLT MATERIAL

Tidning svarar inte för insända, obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

LAGRING

Allt material i tidningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll.

DISTRIBUERAS I 45 000 EXEMPLAR
TS-KONTROLLERAD UPPLAGA
ISSN-nr: 0345-0406

LEDLEM I SVERIGES TIDSKRIFTER

Att organisera nattvandringar borde vara en uppgift för IOGT-NTO, anser Per-Erik Lundberg, narkotikapolis och distriktsordförande i Västmanland. Behovet är stort av vuxna, positiva och nyktra förebilder, och bland IOGT-NTOs medlemmar finns många som skulle kunna göra en insats.

Satsa på nattvandring

AV PER-ERIK LUNDBERG

IOGT-NTO borde satsa på att starta nattvandringar i de kommuner där det inte finns något organiserat. Det skulle vara ett utmärkt sätt att profilera rörelsen och samtidigt visa att vi bryr oss.

Det bedrivs förebyggande arbete på många håll och med många aktörer. IOGT-NTO har sina förebyggande metoder som vi vill nå ut med, och även kommunerna är engagerade i preventionsarbete. Mestadels går det ut på att, utifrån olika program och metoder, ge föräldrar stöd att jobba förebyggande för sina barn.

I de distrikt och föreningar som inte har någon anställd konsulent är det ibland svårt att få igång ett preventionsarbete. Allt arbete utförs ideellt och förmodligen av någon som också har ett annat arbete att sköta. Dessutom tycker jag att det känns fel att försöka pressa in IOGT-NTOs metoder i kommuner som redan har ett fungerande preventionsarbete.

Då är det avsevärt lättare att starta nattvandringar. Det kräver inte samma pedagogiska insats som de andra förebyggande metoderna. Det viktiga är att man är uthållig, även om det är få deltagare som dyker upp.

I stort sett kan vem som helst nattvandera. Det som krävs är att man är en vuxen, positiv och nykter förebild. Åldern är inget problem. Bara genom att vara ute och vandra bidrar man till trygghet i sin kommun.

Många äldre tors inte gå ut på kvällarna, eftersom de är rädda att bli nedslagna och rånade. Kanske är det anledningen till att de uteblir från föreningsmöten? Rädslan

Per-Erik Lundberg tycker att IOGT-NTOs medlemmar skulle kunna ägna sig mer åt nattvandring. Här är ett gäng nattvandrare från Orminge som förbereder sig en sommarkväll.

FOTO: NATTVANDRARNÄ I ORMINGEN/NATTVANDRING.NU

»Nattvandringar är ett komplement och samtidigt en bra metod att på kort tid öka tryggheten i samhället.«

för att något ska hända är betydligt överdriven. Unga berusade män som slår andra berusade män är de som dominerar statistiken.

Innan man planerar en nattvandningsverksamhet bör man ta kontakt med skolorna i området. Målet är att få ut föräldrar till att nattvandera, och genom ett gott samarbete med skolorna kan det bli möjligt med små medel.

Min tanke är att IOGT-NTO skulle fungera som värdar för verksamheten, bjuda på en kopp kaffe och en smörgås, kort informera om var ungdomar samlas och ge tips kring bemötandet, vara med ute och slutligen summera kvällen tillsammans med deltagarna över en kopp kaffe.

De intresserade arrangörerna måste utbildas för uppgiften. Utbildningen bör innehålla information om hur socialtjänst, polis och fritidsgårdar arbetar. Värderingsövningar, akutsjukvård samt information om social och situationell brottsprevention är exempel på vad som bör stå i utbildningsplanen. Den som håller i utbildningen måste också våga skilja den som är uppenbart olämplig från utbildningen.

Jag tror att det finns många ytterst lämpade personer inom vår organisation. Medlemmar som kommer ifrån kamratstödet

och gamla IOGT-NTOare kan jobba med detta tillsammans.

IOGT-NTO måste satsa någon krona vid starten, men målet är att kommunerna ska betala för det mycket angelägna arbetet.

Självklart ska vi fortsätta att satsa på våra nuvarande preventionsmetoder. Nattvandringar är ett komplement och samtidigt en bra metod att på kort tid öka tryggheten i samhället. ■

MÅNADENS SNACKIS

Socialtjänsten ringde 17-årig festande bloggareddrottning

MÅNADENS SNACKIS Isabella Löwengrip är 17 år och driver en av Sveriges mest lästa livsstillsbloggar under namnet Blondinella. Där skriver hon regelbundet om hur hon festar och dricker vin med vänninorna, trots att hon egentligen inte har åldern inne. Detta fick vän av ordning att reagera med en anmälan till socialtjänsten, som helt enligt gällande rutiner ringde upp Blondibellas mamma. Något som både mamman och Blondibella reagerade emot. De hävdar att drickandet inte är ett problem och att socialtjänsten borde ha viktigare saker att göra.

Robert Damberg, förbundsordförande i UNF, reagerade på SVT Opinion: "Att en tjej som Blondinella, som är en förebild för många, skryter med sitt alkoholdrickande och beskriver det som glamoröst påverkar andra unga både killar och tjejer. Blondinella och hennes mamma verkar mest tycka att socialtjänsten är fjantig och att det är löjligt att någon reagerar. Själv tycker jag snarare att det är märkligt att ingen reagerat tidigare. Jag tycker inte att alkohol är vare sig glamoröst eller fräscht. Och jag tycker det är trist att andra ungdomar påverkas."

PA

För mycket detaljer och för lite analys

Lars Åke Augustsson

Globalkohol – En bok om den industriella alkoholindustrin i dag

RECENSION Nyutgivna Globalkohols främsta förtjänst är att den ger en del intressanta perspektiv, som att världens största spritbolag är sydkoreanska Jinro och att alkoholindustrins, i stort sett likalydande, formuleringar återfinns i alkoholpolitiska dokument i både Uganda och Malawi. Det finns ytterligare en del andra godbitar, men de drunknar i ett hav av detaljer och vad som bäst kan beskriva som kuriosas.

Boken kommer snabbt att kännas föråldrad. En del är oundvikligt när en bransch i ständig förändring beskrivs, men mycket hade kunnat undvikas, som att OS i Peking 2008 beskrivs som något som ska ske.

Globalkohol hade behövt en analys som hjälpt läsaren att få överblick och att se sammanhang och samband. Då hade Globalkohol kunnat bli den genomgripande och sammanhängande beskrivning på svenska av vad som händer på den globala alkoholmarkanden som saknas. Tyvärr når Globalkohol inte fram till det.

JOHAN ÖRJES

Kritik mot Narconons närvaro på WFAD

WFAD När World Forum

Against Drugs arrangerades i Stockholm tidigare under hösten fanns såväl Narconon som Riksorganisationen för ett drogfritt Sverige på plats som utställare, båda med tydliga kopplingar till Scientologerna. Detta har fått ett antal deltagare att reagera, inte minst med tanke på att IOGT-NTO var en av arrangörerna.

– Vi om någon borde känna till att de här organisationerna har kopplingar till Scientologerna och det är nog för att inte låta dem vara med, säger Nicklas Kartengren, medlem i IOGT-NTO och en av deltagarna på konferensen. Göteborgs Stad har exempelvis bestämt att de inte får tillgång till skolorna längre och jag pratade med flera drogsamordnare på plats som undrade varför Narconon var där.

Båb Bergvall var ordförande i organisationskommittén:

– Jag kan bara uttala mig utifrån vad vi sagt och gjort i arrangörsguppen för WFAD. Vi diskuterade aldrig några restriktioner när det gäller

Accent nr 7/08-

utställarna och behandlade alla som anmälde intresse lika.

I arrangörskommittén fanns också Peter Moilanen från IOGT-NTO.

– Jag vet att många har reagerat negativt på att de var där och sett i efterhand borde vi ha diskuterat deras medverkan när de kom upp på utställarlistan. Men det är omöjligt att säga vad vi hade kommit fram till i en sådan diskussion.

PIERRE ANDERSSON

SOBER RESOR

15:e
året

Program 2009

MEXIKO 16 feb–3 mars

Upplev ett färgstarkt land med ett stolt folk. Musiken, språket och kläderna tycks förflytta dig bakåt i tiden till de mäktiga Aztekernas tid. Vår resa bjuder på historiska sevärdheter och kulturella skatter men även en fascinerande flora och fauna.

PARIS 21–28 april

Möt våren i "städernas stad". Upplev de klassiska kvarteren i Montmartre och flanera längs Seine. Vi besöker Louvren med Mona Lisa, Eiffeltornet, Notre Dame med flera kända platser och byggnader samt gör utflykter till bland annat Versailles och Monéts trädgårdar i Giverny.

TOSCANA 7–14 sept.

På resan genom det böljande toskanska landskapet bland sekelgama olivträd, ståtliga mörkgröna cypresser, pittoreska byar och medeltida städer får du uppleva en underbar natur, rika konstskatter och god mat.

SYDAFRIKA 29 sept–13 okt.

I "Regnbågslandet" möter du det gamla och nya Afrika med dess mångkulturella folk, fantastiska naturscenerier och unika flora och fauna. Upplev bland annat safari i Krugerparken, traditionell afrikansk kultur i Zululand, fängelseön Robben Island och kåkstäder.

LAOS OCH KAMBODJA november

Vår resa tar dig med flyg, buss och båt genom två, ur turist-synpunkt, ganska orörda länder med en urgammal kultur och historia men där den blodiga nutidshistorien ej glömts. Du får uppleva en exotisk och säregen natur, vänliga människor, fantastiska byggnadsverk och tempelområden.

NEW YORK december

Kultur- och julresa där du under en kortvecka bland annat får uppleva det intensiva julfirandet i "The Big Appel" på varuhus och lokala marknader, se de mest kända sevärdheter samt njuta av en musical på Broadway eller det berömda julspektaklet på Radio City Music Hall.

Vill du veta mer? Ring 031-26 53 30, fax 031-340 86 34, e-mail: soberresor@telia.com, eller sänd in talongen nedan till SOBER-resor, IOGT-NTO, Rotevägen 2, 433 69 Sävedalen, så sänder vi mer information. Se även vår hemsida: www.soberresor.se

Jag vill veta mer om följande resor:

- ☐ Mexiko ☐ Paris ☐ Toscana ☐ Sydafrika
☐ Laos och Kambodja ☐ New York

Namn.....

Adress.....

Postnr..... Postadress.....

Tel.....

ALKOHOL, VÅLD

Elitfotbollen i Sverige sponsras av olika ölbolag och det serveras öl på läktarna. Forskare och polis säger att alkoholen bidrar till fotbollsvåldet. Men klubbar och ölbolag tycker inte att de har något ansvar så länge de följer lagen.

AV PIERRE ANDERSSON

pierre.andersson@iogt.se

FOTBOLL Fotboll kan vara ren och skär magi. Ett vackert skådespel och en kamp på samma gång. Ett tillfälle att känna gemenskap med tusentals vilt främmande människor. På läktarna är det ofta glädje, ibland besvikelse och frustration.

Jag upptäckte fotbollen sent i livet. Under en resa till andra sidan jordklotet hade jag inte mycket annat för mig på kvällarna, jag började titta på fotbollen som visades på hotellbarens teveskärmar och såg plötsligt vad alla fotbollsfanatiker tjarar om. De vackra rörelserna, taktiken, prestationerna. När jag kom hem började följa med en kompis på Hammarbys matcher och var snart fast.

Nu är jag rädd att kärleken falnar. Bråk, oroligheter och våld håller på att ta död på fotbollen för mig. Alkoholen finns där hela tiden och fungerar som tändvätska för unga, arga huliganer. Samtidigt drar klubbarna in stora pengar på ölförsäljning och sponsring från alkoholindustrin.

Söderstadion i Stockholm den 28 augusti 2006. Hammarby tar emot Djurgården, det är derby och en av årets viktigaste matcher. Tusentals supportrar har marscherat från Medborgarplatsen till arenan, många med en öl i näven och flera i magen. Ramsan "Bira, bira, bira – bärs, bärs bärs" hörs med jämna mellanrum.

Läktarna är fullsatta, stämningen förvåntansfull. Redan en halvtimme innan matchen startar rullar ramsorna och supportersångerna över planen.

Matchen börjar dåligt. Strax före halvtid ligger Hammarby under med tre mål och det börjar bli oroligt på norra läktaren, där klacken står.

Strax efter pausvilan brakar det lös. Bengaliska eldar har tänts uppe i klacken, lågorna brinner med en temperatur av 1500 grader. Folk

klättrar upp på staketet ut mot planen och adrenalinet sprutar. Egentligen är det bara några tiotal som bråkar, resten av klacken vänder sig mot dem men det är försent.

Fyrverkeripjäser skjuts in på planen och mot familjeläktaren. Ett tiotal supportrar tar sig ut på planen medan spelare och funktionärer flyr in i omklädningsrummen. Det som skulle bli en spännande och underhållande fotbollsmatch har förvandlats till något som mer liknar en krigszon.

Jag har stått på Söderstadions läktare många gånger de senaste sex-sju åren. Det har varit många fantastiska ögonblick men också några riktigt deprimerande. När det går åt helvete är det alltid arga, unga och

berusade unga män som går i spetsen. Fyllan är kanske inte grunden till huliganproblemen men det är helt tydligt en bidragande och utlösande faktor.

Felipe Estrada är chef för enheten för forskning och utveckling på Brå, Brottsförebyggande rådet. För några år sedan skrev han artikeln "Fotboll kräva dessa drycker" tillsammans med Kalle Tryggvesson. Där beskriver artikelförfattarna en kultur kring fotbollen som är intimt kopplad till alkohol.

– Alkoholen spelar en stor roll inom fotbollen, och det gäller inte bara de som slåss. Att vara supporter och titta på fotboll är intimt förknippat med att dricka alkohol på ett sätt som man inte ser i många andra sporter. Jag tror inte att det dricks på samma sätt inför en match i innebandy eller volleyboll till exempel.

På hans enhet finns i dag ingen forskning om sambanden mellan alkohol och våld men Felipe Estrada menar att kopplingen är väl belagd sedan tidigare.

»ALKOHOL SPELAR ROLL INOM FOTBOLLEN, OCH DET GÄLLER INTE BARA DE SOM SLÅSS.«

FELIPE ESTRADA ÄR CHEF FÖR ENHETEN FÖR FORSKNING OCH UTVECKLING PÅ BRÅ, BROTTSFÖREBYGGANDE RÅDET.

STOCKHOLM Derby i allsvenskan mellan Hammarby och

... OCH SPONSRING

Marby och Djurgården på söderstadion. Matchen stoppades på grund av bråk på läktarna. Polisen tar hand om ett hammarbyfan.

FOTO FREDRIK SANDBERG / SCANPIX

- Det är välkänt att det finns en tydlig samvariation mellan alkoholkonsumtion och våld, titta på Leif Lenkes forskning till exempel.

Råsunda den 25 augusti 2008. AIK tar emot Hammarby. Återigen är det derby och återigen blir det bråk. Den här gången är det ett domslut som utlöser våldsamheterna. Domare Martin Hansson ger hemmalaget en tveksam straff och strax därefter exploderar en fyrverkeripjäs bara någon meter från AIK:s målvakt Tomi Maanoja. På läktaren börjar supportrar från samma lag slåss med varandra, samtidigt som andra bankar på stålportarna in mot planen och försöker ta sig igenom.

Matchen bryts under 20 minuter men kommer igång igen och slutar 2-2. Utanför är stämningen kaotisk. Blåljus, poliser med hundar och hästar överallt.

På arenorna säljs oftast inget starkare än folköl, de flesta har druckit innan de går in. Att dricka sig berusad på folköl är svårt för en vuxen man, men drycken fungerar utmärkt som ett sätt att hålla berusningsnivån uppe. Dessutom har ett flertal arenor, bland annat Söderstadion och Stadion i Stockholm, tillstånd att servera starkare drycker. Dessa serveringstillstånd bygger på att man serverar till ett slutet sällskap, vilket tusentals säsongskortsinnehavare tydligen räknas till enligt myndigheterna.

På Söderstadion hittar man också reklam för ölet Falcon. Ja, det står "alkoholfri" under varumärket på skyltarna, men något sådan öl går inte att köpa på arenan. Inför varje match kör Hammarby en tävling där vinnarna får sitta på arenans bästa platser, den så kallade "Falconsoffan". Speakern passar innan matcherna på att uppmana publiken att gå in på hemsidan och tävla. Och förstås: Spelarna har bryggeriets logga på dräkterna.

URBAN RYBRINK, INFORMATIONSCHEF PÅ Hammarby Fotboll, erkänner att det finns ett samband mellan alkohol och våld men tycker att klubben tar sitt ansvar.

– Det är väl ganska belagt att det finns ett samband och där finns ett individuellt ansvar att inte dricka för mycket. Som klubb har vi samma ansvar som restaurangerna, att inte servera för mycket, men det tycker jag att vi tar. Han menar att bilden av fotbollsvåldet är skev. Arenorna är

STOCKHOLM 20080825 Bråkigt i Solna efter Stockholmsderbyt mellan AIK och Hammarby på Råsunda

förhållandevis förskonade från våld, det mesta händer utanför och bortom klubbarnas kontroll.

– Vi har precis samma ansvar som Operan när de serverar vin i pausen, och det sköter vi bra.

Jag nämner klubbens omfattande ungdomsverksamhet, nog har man väl ändå ett större ansvar än exempelvis Operan när det gäller alkohol?

– Ja, så är det absolut. Men inget av våra ungdomslag är ju sponsrat av alkoholföretag. Visst ser ungdomarna upp till a-laget, men där är vi också restriktiva med alkoholkonsumtionen. Det finns till och med ett

par helnykterister i laget, säger Rybrink.

SPENDRUPS ÄR EN AV Allsvenskans och Superettans huvudsponsorer. Sponsringen syftar till att lyfta fram varumärket Norrlands Guld. Man gör det bland annat genom skyltar på arenorna och genom att små märken med "Norrlands Guld" syns bakom spelare och tränare när de intervjuas i teve före eller efter matcherna.

På teve visar man också en reklamfilm för ölmärket. Filmen visar hur ett korplag i fotboll kommer tillbaka till omklädningsrummet blåslagna och ledbrutna efter en hård och våldsam match på planen.

FOTBOLLEN INTRESSANT FÖR ALKOHOLINDUSTRI

ALKOHOLREKLAM

Hela Allsvenskans och Superettans sponsras av Spendrups. Detta sponsoravtal sträcker sig ända ner i korpse-

rierna då man utser ett antal Guldlag som får stöd från bryggeriet. Dessutom är Hammarby sponsrat av Falcon och AIK av

Åbro.

Även i internationell fotboll är sponsring från alkoholindustrin vanlig. Ett av de mest kända

exemplen är Liverpool som sponsrats av Carlsberg under lång tid. Samma bolag var också en av de största sponsorererna av som-

marens EM i Österrike och Schweiz. Champions League har Heineken som en av huvudsponsorererna. Budweiser spons-

rade VM i Tyskland 2006 och finns också med på listan över sponsorer till nästa världsmästerskap i Sydafrika 2010.

**»VI HAR PRECIS SAMMA
ANSVAR SOM OPERAN NÄR
DE SERVERAR VIN I PAUSEN.«**

URBAN RYBRINK, INFORMATIONSCHEF
PÅ HAMMARBY FOTBOLL

da fotbolls stadium.

FOTO: PONTUS LUNDAHL / SCANPIX

Huvudpersonen ber om en burk kylsprej, dock inte i syfte att lindra värken. Han ska kyla ner en burk Norrlands.

I reklamfilmen och på skyltarna är syns alltid tillägget "alkoholfri". Det blir en fasad att gömma sig bakom, självklart är reklamen till för att sälja mer Norrlands Guld, oavsett alkoholhalt. I ett pressmeddelande från förra året skriver man bland annat: "De tre år av satsning på sport, där sponsringen av lagen i Allsvenskan och Superettan varit en del, har starkt bidragit till att Norrlands Guld är ett av de ledande varumärkesölen på Systembolaget".

Bakom Allsvenskan och Superettan står

Föreningen Svensk Elitfotboll, en sammanlutning av alla klubbar i de högsta divisionerna. Generalsekreteraren heter Tommy Theorin. Han har varit aktiv i idrottsrörelsen sedan ungdomen då han blev svensk juniormästare i badminton. När det gäller fotboll stannar meriterna vid en division 3-match för Allians.

TOMMY THEORIN SER INGA problem i att svensk elitfotboll är sponsrad av företag som säljer alkohol. Också han förekommer i pressmeddelandet från Spendrups och citeras så här: "Spendrups är en viktig partner till klubbarna i Allsvenskan och

Superettan. Inte minst genom att företaget genom sina kampanjer hjälper till att lyfta intresset för fotbollen".

– Vi följer de lagar och förordningar som gäller kring det här, det är inget konstigt, säger Tommy Theorin med en lätt irriterad röst när jag ringer upp honom. Dessutom är det ju bara lättöl de gör reklam för på arenorna.

Jag påpekar att Spendrups själva ser sponsringen som ett sätt att öka försäljningen av starköl, detta i ett pressmeddelande där han själv citeras.

– Hur de uttalar sig kan jag inte säga något om. Jag ser inga moraliska problem i att sponsras av Spendrups, vi följer de lagar som finns.

MATS VANGSTAD ÄR POLISMÄSTARE i Stockholm. Här lägger polisen enorma resurser på att kontrollera och förhindra våld i samband med fotbollsmatcherna, speciellt i samband med de så kallade högriskmatcherna – derbyn där två Stockholmslag möts. Han väljer sina ord noga och skiljer alltid på hooligans och vanliga supportrar.

– Det är viktigt att göra det. Supportrarerna ger en härlig inramning till fotbollen, det är hooliganerna som slåss och ställer till problem.

Hur stor roll alkoholen egentligen spelar när det gäller fotbollsrelaterat våld är svårt att svara på enligt Mats Vangstad.

– Men jag kan konstatera att det är väldigt svårt att slåss som de här hooliganerna gör utan att vara påverkad av antingen alkohol eller narkotika, säger han. De är uppenbart påverkade.

Ett sätt att minska problemen blir att flytta matcherna från kvällstid till mitt på dagen, något som diskuteras mellan polis och arrangörerna. Drickandet minskar och därmed också problemen. Dessutom menar Mats Vangstad att det finns anledning för klubbarna att vara restriktiva med sin alkoholservering.

– Vi har ställt frågan om det inte är så att folkölsförsäljningen hjälper till att hålla berusningsgraden uppe. Och ju mer restriktiv man är desto säkrare kan man vara att alkoholen inte påverkar folks omdöme.

Benny Haag, skådespelare, nykter alkoholist och författare till boken *Makt, mod och motstånd*, är gammal Bajenfan men berättade i radion häromdagen varför han slutat gå på matcherna. "När man behöver ha uppmärksamheten bakåt lika mycket som framåt är det inte roligt längre".

Jag förstår honom, men riktigt än vill jag inte ge upp. De positiva krafterna kring fotbollen är starka, det vore ett nederlag att lämna arenorna till hooliganerna. En del av vägen tillbaka är att fotbollen behöver nyktra till. Och männen som bestämmer behöver ta problemen på allvar. ■

Reklamfilm för Norrlands Guld som säljs av Spendrups.

Kampanj mot politiker efter reklamförbud

När riksdagsledamoten Birute Versaite ville förbjuda alkoholreklam i TV vid basketmatcher försökte Litauens ölindustri, TV3, landets största dagstidning och tiotusentals basketälskare att stoppa henne med en smutsig kampanj.

■ **BASKET** Litauen är en av världens mest baskettokiga nationer. Trots att landet bara har 3,5 miljoner invånare har dess landslag spelat om bronsmedaljen fem OS i rad. I sommarens OS i Peking förlorade Litauen bronsmatchen mot Argentina med 87-75 och blev "bara" fyra. Flera klubbtag spelar med framgång i Europaligan och Stenbecks TV-kanal TV3 sänder både nationella ligan och Europaligan live.

Litauerne är inte bara sporttokiga. De har också en av världens absolut högsta självmordsfrekvenser och mycket hög alkoholförbrukning. I Litauen hör öl och basket lika hårt ihop som öl och fotboll gör i England eller Tyskland. De populära TV-sända matcherna bryts hela tiden för reklam för öl och cider.

Det ville den socialdemokratiska riksdagspolitikern Birute Versaite ändra på.

– Litauen är i ett väldigt dåligt läge när det gäller förtäringen av alkohol bland barn och ungdomar. Mer än 42 procent av barnen under tolv års ålder dricker regelbundet alkohol. Och det handlar inte bara om att de har smakat, det handlar om att de super sig fulla, säger hon.

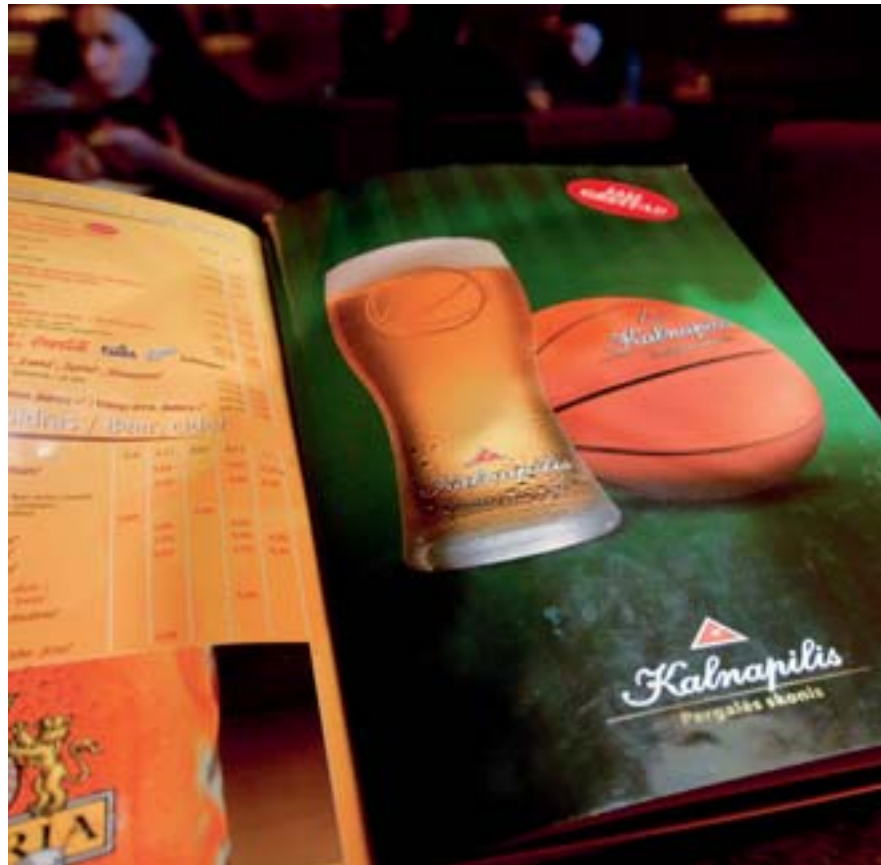
Det är inte bara bland de unga som alkoholkonsumtionen är mycket hög.

– Vi förlorar tio procent av vår BNP varje år på alkoholrelaterade olyckor i trafiken.

ALLT DRIVS, MENAR BIRUTE Versaite, i en ohelig allians mellan idrottsrörelsen och alkoholindustrin.

– Det är så deprimerande att alkoholen är så hårt knuten till idrotten. Det finns reklam som direkt säger att segrar och öl går hand i hand. Sânt tror ju barn och ungdomar på.

Både Birute Versaite och en annan politiker, Antanas Matulas, föreslog att reklam för alkohol skulle förbjudas i TV före klockan elva på kvällen.

I Litauen hör basket och öl lika hårt ihop som fotboll och öl i Sverige, England och Tyskland. Det är deprimerande att alkoholen är så hårt knuten till idrotten tycker Birute Versaite.

FOTO: BÖRGE NILSSON

»DET VAR EN SMUTSIG KAMPAJ. DEN BÖRjade VID JUL NÄR TV3 VISADE VÅRA BILDER I SVARTA RAMAR.«

Den nya lagen röstades igenom under förra hösten utan större uppmärksamhet.

Men strax före jul, när den snart skulle träda i kraft, drog TV3 igång en kampanj tillsammans med dagstidningen Lietuvos Rytas för att stoppa den nya lagen. Under rubriken "lär känna din fiende" publicerades bilder och mobilnummer till Birute Versaite.

Då TV3 i Litauen är en vanlig marksänd

kanal så omfattas den av lokala lagar, till skillnad från i Sverige där den sänds via satellit och produceras i London.

TV3 förklarade att kanalen inte kunde sända basket den 3 januari eftersom varumärken för olika öltillverkare fanns på dräkterna.

Det var en extrem tolkning som låg långt ifrån vad Birute Versaite hade tänkt sig. Hon ville bara stoppa reklaminslagen för alkohol.

– Mitt förslag var mycket mer liberalt och räknade inte in logotyper på spelarnas dräkter, säger Birute Versaite.

Riksdagsledamoten Birute Versaite fick uppleva en kampanj med där hon hotades för att hon drev igenom en lag om alkoholförbud vid tevesända basketmatcher.

FOTO: BÖRGE NILSSON

Men förvirringen kring vad lagen verkligen gällde var mumma för bryggerier och TV-kanaler.

TV3s informationsdirektör Bert Willborg säger:

– När politikerna skrev lagen hade de inkluderat en del saker som de inte förstod. Det tolkades som att även logotypen på en dräkt omfattades. Det betydde att det inte skulle gå att direktsända matcher och TV3 direktsänder Eurooligan i basket.

EFTER STOR PALAVER i parlamentet fick TV3 klartecken för att visa matcherna med ölreklam på tröjorna, men inte ölreklam under sändningarna från den 9 januari.

»DET ÄR DEPRIMERANDE ATT ALKOHOLEN ÄR SÅ HÅRT KNUTEN TILL IDROTTEN.«

Enligt Bert Willborg har företaget inte haft några synpunkter på förbudet mot regelrätt ölreklam.

– Tidigare har vi haft reklam för svagare alkohol men när lagstiftningen trädde i kraft så har vi inte annat än respekterat deras beslut. Om ett land vill införa tuffare regler för till exempel alkohol så respekterar vi det, säger Bert Willborg.

Fast just respekt för fattade beslut är

inte den bild som Birute Versaite ger. Hon pratar i stället om massiv lobbying från öltillverkare som Svyturus, TV-bolag som TV3 och tidningar som Lietuvos Rytas.

– Svyturus är huvudspelaren i det här spelet och använde sig bland annat av öltillverkarnas gemensamma organisation. TV3 vill inte gå miste om den lönsamma ölreklamen och dagstidningen Lietuvos Rytas har ett eget basketlag som förlorar pengar på förbudet, säger Birute Versaite

KAMPANJEN MOT BESLUTET BLEV till direkt personförföljelse av henne och den manlige politikerkollegan Anatanas Matulas. Härast drabbade den henne.

– Det var en smutsig kampanj. Den började vid jul när TV3 visade våra bilder i svarta ramar. De sa att vi låg bakom beslutet och publicerade våra telefonnummer. Jag fick mer än 200 samtal och det var inga vackra ord.

För kollegan Matulas del presenterades tjänstetelefonen i parlamentet.

För Birute Versaite valde man mobilnumret.

– De lovade att döda mig, de skulle våldta mig och huset skulle eldas upp. Det var så illa att före detta kollegor från universitet kom och såg till att ingen hade gett sig på mitt hus.

För att få en bild av ilskan kan man läsa bloggforum för litauiska basketfans. "De där två leker med sina liv", skriver en. En annan kallar Versaite hora och skriver:

"En sak är säker. De där två tontarna kan kyssa sig i arslet på att få ha kvar sina platser i parlamentet. För att inte tala om att de ska se till att försäkra sin egendom, om nu något försäkringsbolag vill ta den risken med dom där bägge".

Hoten och okvädningsorden var bara toppen av isberget. 60 000 litauer skrev på namnlistor mot lagen och en rad politiker föreslog allt från att den skulle skrotas till att den skulle skrivas om.

SÅ HÄR I EFTERHAND är Birute Versaite upprörd över den statliga myndighet som sköter kontrollen av marknadsföring. Deras tolkning, att inte bara reklam utan även logotyper skulle omfattas, bäddade för motståndarnas framgång, menar hon.

Men det var hon som vann till slut.

Nu är lagen ändrad så att det tydligt framgår att reklaminslag i TV är förbjudet före elva på kvällarna om den gäller alkohol. Men att tröjreklam för öltillverkare inte omfattas av förbudet.

Anser du att det var värt att ta striden mot alkoholindustrin?

– Självklart. Nu har vi den lag som landet så väl behöver, säger Birute Versaite.

BÖRGE NILSSON/TEXTRA

accent@iogt.se

MONTAGE: EDUARDO MUTIS

Nya samband mellan narkotika och brott

Olika droger förknippas med olika typer av brott, visar ny studie. Amfetaminmissbrukare begår flest våldsbrott, medan heroinister begår flest stöldrelaterade brott.

■ **NARKOTIKA** Data från 1 052 patienter med flerårigt drogmissbruk ger en bild av vilka droger som är förknippade med olika brott. Amfetamin har starkaste sambandet med kriminalitet. Amfetaminmissbrukarna i studien hade fler domar för våldsbrott jämfört med heroinister, alkohol- och tablettmissbrukare. De hade nära tre gånger så många domar för stöld och tillgreppsbrott jämfört med alkohol- och tablettmissbrukare.

Heroinisterna hade dubbelt så många domar för samma brottstyper jämfört med alkohol- och tablettmissbrukare. Amfetaminmissbrukarna var däremot dömda för färre drogrelaterade brott än heroinisterna.

FORSKARNA SOM GENOMFÖRT STUDIEN är docent Mats Fridell, Lunds Universitet, fil dr Morten Hesse, Centrum för Rusmedelsforskning vid Århus Universitet, fil dr Mads Meier Jaeger vid Danska Socialforskningsinstitutet och professor Eckart Köhlhorn vid SoRad, Stockholms universitet.

Patienterna i studien har varit intagna på avgiftningsenhet och korttidsrehabilitering vid Sankt Lars sjukhus i Lund. De har också följts via olika register mellan 1977 och 1995, bland annat påföljdsregistret vid Brottsförebyggande Rådet.

Cirka 23 procent av dem hade diagnosen antisocial personlighetsstörning, vilket innebär högre brottslighet i samtliga brottstyper jämfört med patienter med andra personlighetsstörningar.

Personlighetsstörningar är inte bara en biprodukt av missbruket utan kan också vara orsaken till kriminalitet. Många tidigare undersökningar pekar också på att ett avvikande personlighetsmönster är en riskfaktor för drogmissbruk, särskilt beteendeproblem tidigt i livet.

Skulle bättre insatser tidigt i missbruksbehandlingen kunna minska kriminaliteten?

– Ja, det tror jag faktiskt, men jag har inte mycket belägg för det. Jag tror att det skulle vara lämpligt med specifika förebyggande insatser när det gäller antisocial personlighetsstörning, dels i form av kognitiv beteendeterapi, men kanske också andra behandlingsmodeller, svarar Morten Hesse.

ANETTE RIMÓNT

Källa: Addictive Behaviors, 2008;33:6:799-811.

NOTISER

PMS vanligare bland rökare

TOBAK En amerikansk studie visar att tonårsflickor som röker löper dubbelt så stor risk att drabbas av PMS (premenstruella besvär) under de närmaste åren, jämfört med flickor som inte röker.

Källa: American Journal of Epidemiology, publicerad online 13 augusti, 2008.

Marijuana förstör språkförmågan

NARKOTIKA

En metaanalys från Australien har funnit att de starkaste sambanden mellan använd-

ning av droger och förändringar i hjärnan finns mellan drogen marijuana och försämrade språkförmåga.

Källa: Addictive Behaviors, 2008;33:10:1314-1328.

Speciell grupp gravida tar risker

ALKOHOL I en dansk studie med 85,334 gravida kvinnor rapporterade cirka 25 procent av dem att de hade druckit sig berusade minst en gång under den känsligaste perioden av graviditeten. Berusningsdrickandet påverkades av konsumtionsmönstret innan graviditeten, om de var singlar, rökte, blivit oavsiktligt gravida, hade enklare arbeten eller varit arbetslösa i mer än ett år, eller drabbats av psykisk eller neurotisk sjukdom.

Källa: Eur J Epidemiol, 2008;23:8:565-72.

Baksmälla minskar risk för beroende

ALKOHOL ADHD är ofta förknippat med en ökad risk att utveckla alkoholproblem, men en ordentlig baksmälla verkar minska risken. En amerikansk studie visar att individer vars berusningsdrickande inte bestraffas med baksmälla löper en större risk att utveckla ett problematiskt drickande.

Källa: Addictive Behaviors, 2008;33:8:1031-1038.

Saxenborg
Pensionat & Konferens

770 13 Grangärde • 0240-64 00 11 • www.saxenborg.se

Nu är det dags att anmäla sig till

årets JUL-firande på Saxenborg

Från den 23/12 till den 27/12 firar vi i ombonad pensionatsmiljö med sång, julbord, promenader, utflykt, julottebesök och en hel del annat.

Priset är från 3 910:- per person i delat dubbelrum för medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen. För enkelrum är priset 4 210:-

Anmäl dig på 0240-64 00 11.

MEXIKO

16 febr.-3 mars 2009

Upplev ett färgstarkt land med ett stolt folk. Musiken, språket och kläderna tycks förflytta dig bakåt i tiden till de mäktiga Aztekernas tid. Vår resa genom det klassiska Mexiko bjuder på historiska sevärdheter och kulturella skatter men även en fascinerande flora och fauna samtidigt som vi söker upplevelser i den mexikanska vardagen.

I priset ingår bl.a: Flygresor Sverige-Mexiko t/r inkl. flygskatter, buss- och flygresor i Mexiko inkl. entée och utflykter enligt det ordinarie programmet, logi i dubbelrum, halvpension. Svensktalande guide och svensk reseledare. **Vill du veta mer om våra resor?** Ring, skriv eller faxa till SOBER-resor, Rotevägen 2, 433 69 Sävedalen, så sänder vi mer information. Tel. 031-26 53 30, fax 031-340 86 34. E-post: soberresor@telia.com • Hemsida: www.soberresor.se

Nya kurser med start våren 2009

Gruppleddarutbildning

– med inriktning på barn och ungdomar till alkohol- och drogberoende föräldrar. 1 år, distans med träffar på Tollare och Wendelsberg.

Mötesplats anhörig

– för dig som är anhörig eller nära vän till någon med ett missbruk av alkohol och/eller andra droger. 1 termin, distans med träffar.

Ansök före 14 november!

Tollare folkhögskola

132 42 SALT SJÖ-BOO
Tel 08-505 686 00 Fax 08-505 686 50
www.tollare.org info@tollare.org

Sommarhus

ATT HYRA

I Accent nr 2 och 3/2009 kommer våra populära sidor med sommarhus att hyra.

Se mer info i Accent nr 9/10.
Boka annons redan nu!

REKLAMBYRÅN I KÖPING

Info Reklambyrå, Janne Moréus
Glasgatan 21, 731 30 Köping.
Tel 0221-213 40, 070 346 346 2 janne@info reklam.nu

Smuggling av alkohol minskar kraftigt

INFÖRSEL Smugglingen av alkohol till Sverige minskade med 35 procent under det första halvåret i år. Detta enligt alkoholforskarna på Sorad, Stockholms Universitet. Enligt en enkätundersökning har smugglingen minskat med: 66 procent för sprit och 16 procent för starköl. När det gäller vin har smugglingen ökat något, men totalt är minskningen 35 procent.

Sorad frågar sedan 2001 varje månad 1500 slumpvist utvalda svenskar om deras drickande och var de köpt alkoholen. Omräknat har köpare av

insmugglad alkohol ha minskat från cirka 200 000 per månad till 160 000.

Siffrorna från Sorad visar inte hur mycket alkohol som förs in i landet utan hur mycket som säljs vidare. Sprit- och Vinleverantörernas förening är skeptiska till resultaten. Enligt organisationen har inte smugglingen minskat.

– Varenda unge verkar ju ha mobilnummer till någon spritgubbe och de kriminella smuggligorna blir fler, säger Erika Nylander, VD på SVL.

DRUGNEWS/PIERRE ANDERSSON

Den nyktra blogg-världen samlar sig

WEBB De senaste åren har antalet bloggar exploderat på webben. Nu har också en portal skapats för alla nyktra bloggare. Här publiceras automatiskt de senaste inläggen hos alla anslutna bloggare. På sidan finns också ett kontaktforum där du kan känna att din blogg skulle platsa i sammanhanget. Kolla själv på www.nyktra.se.

Restriktiv attityd minskar missbruk

NARKOTIKA En restriktiv narkotikapolitik och ett effektivt polisarbete ligger bakom den låga användningen av narkotika i Sverige. Samtidigt ökar den narkotikarelaterade dödligheten enligt en ny rapport från Statens folkhälsoinstitut.

Enligt rapporten tyder det mesta på att användningen av narkotika i Sverige ökade under 1990-talet. Trenden var densamma i andra europeiska länder. De senaste åren har dock andelen unga som använt narkotika sjunkit betydligt.

– Den mer restriktiva politik som förts i Sverige jämfört med andra europeiska länder har lett till ökad upptäcktsrisk och fler beivrade brott. Narkotikan blir mer svårillgänglig och andelen ungdomar som haft kontakt med narkotika är mycket låg i en jämförelse, säger Sven Andréasson, avdelningschef vid Statens folkhälsoinstitut.

Under 2007 registrerades 350 dödsfall i landet som narkotikarelaterade. Det kan jämföras med 182 dödsfall under 1995. Dödsfallen ökade under andra halvan av 1990-talet och

VAR FEMTE BARN HAR EN FÖRÄLDER MED RISKBRUK

FOTO: PHOTOS.COM

ALKOHOL 385 000 barn lever i hushåll där en vuxen har förhöjd konsumtion av alkohol, så kallat "riskbruk". Särskilt stort är problemet när det gäller barn till ensamstående män. Det visar en rapport från Statens folkhälsoinstitut som släpptes i slutet av september.

Rapporten visar att omkring 20 procent av alla barn lever i hushåll där någon vuxen dricker så mycket alkohol att det riskerar föräldrarnas egen hälsa, så kallat "riskbruk".

– Särskilt mycket dricker ensamstående män.

En fjärdedel av alla ensamstående män med barn i hemmet riskkonsumerar alkohol, säger Sven Bremberg, avdelningschef vid Statens folkhälsoinstitut.

Barn till föräldrar som dricker mycket råkar oftare ut för egna problem senare i livet. Om drickandet dessutom kombineras med andra problem i familjen, som psykisk sjukdom, kan riskfaktorerna förstärkas varandra. Forskning visar också att barn till föräldrar med alkoholmissbruk löper en ökad risk för egna alkoholproblem.

PIERRE ANDERSSON

stabiliserades efter millennieskiftet. Men under 2007 ökar antalet till sin hittills högsta registrerade nivå, något som kan tyda på att det tunga missbruket ökar.

– Utvecklingen oroar, vi tycker vara bra på att förebygga nyrekrytering till narkotika, men vi ser att skador bland dem som redan är inne i ett missbruk ökar, säger Sven Andréasson.

"Skattemiljoner till scientologerna"

SCIENTOLOGER

Över hälften av landets kommuner har betalat sammanlagt

över tio miljoner kronor till organisationer med kopplingar till Scientologikyrkan i USA. Det handlar om skattepengar för omstridd missbruksbe-

handling och droginformation.

Enligt en kartläggning av SVT:s Uppdrag Granskning har 156 kommuner de senaste fem åren betalat för tjänster av scientologernas s.k. frontorganisationer. Det handlar om internationella behandlingsföretaget Narconon, Riksförbundet för ett drogfritt Sverige (RDS) och "Kommittén för mänskliga rättigheter".

»Det räcker att se på läktarbråk, huligan-slagsmål, skadegörelse: de flesta springer omkring med femton-tjugo starkbärs i omlopp, kanske spetsade med amfetamin.«

MATS OLSSON, fotbollskrönikör i Expressen, om att spritens roll i våldet kring fotbollen är både tydlig och stor.

Google stoppar fyllemejil

WEBB Den som använder Google Mail och vill undvika att skicka pinsamma mejl på fyllan kan nu installera en särskild plugin som ska förhindra detta. Den som vill

skicka e-post under vissa tider på dygnet (förinställt är mellan klockan 22 och 04 på helgnätterna) måste först lösa ett antal matematiska problem.

Det är alltså många kommuner som köpt behandlingsplatser på Narconons center i Hudinge och Eslöv. Kommunföreträdare säger i tv-programmet att de inte känt till kopplingen till scientologerna och att en del av intäkterna – i form av "licenser" – gått till rörelsen huvudsäte i USA.

DRUGNEWS

Ur filmen "Rus" från IQ.

Unga vuxna tar risker när de dricker

ALKOHOL Sju av tio unga vuxna mellan 18 och 25 förknippar alkohol med något positivt. Detta enligt en undersökning som IQ, ett dotterbolag till Systembolaget, har tagit fram. Samtidigt visar undersökningen att 36 procent av de tillfrågade har drabbats av minnesluckor och att 15 procent har haft oskyddad sex det senaste året.

IQ lanserade nyligen en kampanj där man vill sätta fokus på de risker som unga vuxna utsätter sig för när de dricker. Filmen "Rus" sänds i TV3, Kanal 5, TV6 och på bio.

– Vi vill få unga att tänka till och fundera över hur de själva och deras kompisar dricker, säger Ann-Therése Enarsson, VD för IQ.

Förslag stänga sprutrummet i Oslo

NARKOTIKA Det kontroversiella sprutrummet för narkomaner i Oslo bör stängas vid årsskiftet. Det föreslår kom-

FOTO: PHOTOS.COM

Alkohol krymper hjärnan

ALKOHOL Alkohol gör att hjärnan krymper. Ju mer man dricker desto större blir effekten, särskilt utsatta är kvinnor.

Studien är gjord av den amerikanska forskaren Carol Ann Paul vid Wellesley College. Hon och hennes kolleger har mätt hjärnans volym hos mer än 1800 personer i åldrarna 33 till 88 år med hjälp av magnetkamera. Utgångspunkten för studien var att man ville se om alkohol har någon skyddande effekt på hjärnan – likt den effekt många forskare hävdar att alkoholen har på hjärtat.

Resultatet av studien visar dock på direkt motsatta förhållanden. Även små mängder alkohol gör att hjärnvolymen krymper.

– Studien är välgjord och visar att alkohol inte skyddar hjärnan på samma sätt som den anses skydda hjärta och kärl, säger Sven Andréasson till Dagens Nyheter.

Trots att männen i studien drack mer så påverkades kvinnornas hjärnor i större utsträckning. Forskarna tror att det beror på biologiska faktorer: Kvinnor är generellt mindre än män och därför mer känsliga för alkohol.

munstyrelsen, byrådet, i sitt budgetförslag. Bakgrunden är kritik om att få missbrukare använder det och att överdosererna inte minskat.

Sprutrummet öppnades i februari 2005 efter ökade heroinproblem och dödliga överdoser i Oslo. I en utvärdering av Statens institutt for rusmiddelsforskning riktades stark kritik mot försöket.

Det startades utan tillräcklig

planering och lockade inte så många av de registrerade missbrukare som avsett. Av Oslos 3000 sprutnarkomaner besökte endast ett 40-tal personer sprutrummet.

Den borgerligt dominerade kommunstyrelsen föreslår istället mer fältarbete, fler härbärgen och institutionsplatser för missbrukare med dubbel diagnoser.

DRUGNEWS

TRE FRÅGOR

Några nyheter i höstbudgeten?

Ulrik Lindgren, sakkunnig på Socialdepartementet

Finns det nyheter på alkoholområdet att presentera i regeringens höstbudget?

– Budgetmässigt är det inte så mycket nytt, ordningen är så att säga satt sedan tidigare. Vi har ett nationellt bidrag på 260 miljoner till det här området som rullar från år till år. Det är viktigt att det finns en stabilitet här.

Och om man tittar framåt?

– Vi har en hel del under processande just nu. Bland annat ett förslag från finansdepartementet som ska göra transportörernas ansvar tydligare vid privatimport av alkohol. Efter EG-domstolens beslut att det här är lagligt har det ju ändå inte blivit så populärt, men det är ändå angeläget att täppa till de luckor som finns i lagen.

Hur fungerar arbetet med det nya ANT-sekretariatet?

– De har varit igång ett tag nu och har formerat sig. Ett av deras uppdrag är att koka ner det viktigaste varje år till ett åtgärdsprogram som ska tas av regeringen. Det första programmet håller man på med just nu, det ska presenteras för regeringen i början av nästa år.

PIERRE ANDERSSON

Åtskilliga studier hävdar att ett måttligt intag av alkohol kan ge gynnsamma hälsoeffekter för äldre. Men kritiska forskare påpekar att alkoholens roll för äldre är ett mycket komplicerat ämne, och att äldre generellt bör dra ner på sin alkoholkonsumtion eller sluta dricka helt.

Äldre bör inte dricka

AV ANETTE RIMÓNT, VETENSKAPSJOURNALIST

När min äldre väninna berättade för mig att hennes läkare hade rekommenderat henne att dricka lite vin för hjärtat, kände jag mig illa berörd. Detta lät helt vansinnigt med tanke på hur mycket mediciner hon äter. Till saken hör också att hon tidigare knappt har druckit någon alkohol alls.

Min väninna, som är i 80-årsåldern, lider av ett flertal olika sjukdomar och funktionshinder, däribland diabetes, hjärtproblem, hörsel- och synskada, förlamning i ena foten och ständigt återkommande njurstensanfall och blodproppar. Hon har också haft ett flertal hjärtinfarkter under de senaste åren. Den dagliga läkemedelsrantonen består av ett femtontal tabletter.

När vi lärde känna varandra år 2000 hankade hon sig fram med en krycka. Efter några år byttes kryckan ut mot en rullator som hon ångade iväg med, ibland med sådan fart att det var svårt att hinna ikapp henne. I november år 2006 föll hon när hon skulle gå ut på sin balkong, och bröt ena benet på två ställen och blev kvar på sjukhus i nästan ett halvår och är sedan dess rullstolsbunden.

"Tror du att vin är bra för hälsan?" undrade hon och jag förstod att hon hade funderat på det ett tag. Jag lovade att undersöka saken och återkomma.

En av de största folkhälsoutmaningarna under 2000-talet är att försöka förhindra hälsoförsämringar hos den åldrande befolkningen. Anledningen till det är att den äldre befolkningen ökar och med dem ökar också omfattningen av hjärt- och kärlsjukdomar och demenssjukdomar som till exempel Alzheimers sjukdom. Omkring en tredjedel av den europeiska befolkningen

kommer att vara 60 år eller mer år 2025, och antalet människor över 80 år kommer att öka avsevärt.

Under de senaste 35 åren har ett hundratal olika studier från ett 25-tal olika nationer hävdat att en måttlig alkoholkonsumtion kan ge skydd mot hjärt- och kärlsjukdomar hos äldre. Därutöver har säkert lika många studier till hävdatt att måttliga mängder alkohol kan ge skydd mot stroke, kognitiv funktionsförsämring, demenssjukdomar och minska risken att utveckla diabetes typ 2. Ofta presenteras dessa studier i medierna med rubriker som ger sken av att forskarna rekommenderar människor att dricka en viss mängd alkohol för

»"Tror du att vin är bra för hälsan?" undrade hon och jag förstod att hon hade funderat på det ett tag.«

att bibehålla hälsan på äldre dar. Men tittar man närmare på studierna så hävdar flera forskare att man måste väga de positiva resultaten mot andra risker som är kopplade till alkohol, och att resultaten innebär att man inte behöver avråda äldre från att dricka måttligt, om de redan gör det.

Flera av de forskare som är kritiska till dessa studier anser att äldre bör dricka betydligt mindre än de gjort tidigare, helst inte alls, och framförallt inte om de äter mediciner. De bör åtminstone rekommenderas att dricka hälften av vad som anses vara riskfri alkoholkonsumtion för vuxna.

Äldre människor möter ofta helt nya erfarenheter i livet som innebär stora för-

ändringar som riskerar att förändra deras alkoholkonsumtionsmönster. När kroppen åldras minskar kroppsmassan och kroppsvätskan, medan fettet ökar. Det gör att alkoholkoncentrationen i blodet blir högre. Levern blir känsligare eftersom alkohol inte längre bryts ner lika effektivt. Matsmältningen påverkas och gör det svårare att uppta vitaminer och mineraler. Förändringar i hjärnans mottaglighet gör att alkohol också får en snabbare effekt på hjärnan. Alkohol hämmar hjärnfunktionen betydligt mer hos äldre människor. Den försämrar koordinationen och minnet, vilket kan leda till förvirring och fallolyckor. Alkohol kan också förhöja emotioner och leda till irritation, depression och till och med våldsbegär.

Men det är dessvärre svårt att få grepp om äldre människors alkoholkonsumtion.

För många äldre människor kan det vara oerhört generande att behöva uppge för sin läkare hur mycket man dricker. Ibland saknas dessutom självinsikt, speciellt när minnet sviker. Det gör att det svårare att vara uppmärksam på sitt dryckesmönster.

Att åldras innebär för många människor en sämre hälsostatus, och det är inte ovanligt att äldre patienter hamnar hos flera olika läkare som förser dem med flera olika recept. Det förekommer även att äldre använder receptbelagda mediciner som egentligen är avsedda för andra personer. Omedvetna misstag sker också i själva medicineringen på grund av förvirring, dålig syn och dåligt minne.

Det är inte ovanligt att alkohol används

PRESSGRANNAR

Riktade pengar för prevention

LÄKARTIDNINGEN "Det nationella riskbruksprojektet har lagt en bra grund för alkoholpreventivt arbete", skriver Håkan Leifman, Håkan Källmén och Ylva Nork från STAD-projektet i Stockholm i en artikel

i Läkartidningen. Men vinsterna av sådana insatser är långsiktiga och tillfaller främst andra sektorer än primärvården. Därför vill de att landstingen ska ge vårdcentralerna riktade pengar för alkoholförebyggande arbete.

"Det finns flera goda argument – inte minst solidariska och humani-

tära – för att satsa på förebyggande insatser mot hög alkoholkonsumtion och missbruk. Konsekvenserna kostar samhället mycket pengar, mer än vad skatteintäkterna av alkoholförsäljningen ger. I slutändan är det skattebetalarna som får betala utgifterna för sjukvård, polisinsatser, socialvård och kriminalvård."

Vill lära barnen bruka alkohol

BLEKINGE LÄNS TIDNING Sylvia Asklöf Fortell kommenterar i en ledare en paneldebatt i Karlskrona om alkoholens verkningar. Enligt henne blev debatten, där bland andra Systembolagets VD Anitra Steen deltog

ILLUSTRATION: ANNA ÅGRAHN

som hjälp till att somna, speciellt vid fysisk eller emotionell stress. Men även om alkohol i små mängder kan hjälpa för insomning kan det störa sömnkvaliteten och orsaka sömnrubbingar. Alkohol hotar den REM-sömn som behövs för att bli fullt utvilad. Förändringar i äldres sömnmönster orsakas ofta av olika sjukdomstillstånd, och alkohol tillsammans med läkemedel kan orsaka flera olika bieffekter. Känsligheten för medicinerna kan öka och orsaka undernäring och leverskador. Även en måttlig alkoholkonsumtion kan hämma medicineringen så att effekten av vissa läkemedel blir överdriven. Alkohol, om så bara i måttliga mängder, kan tillsammans med vissa antidepressiva preparat till och med försämra depressioner.

Ofta börjar äldre ta till alkohol på grund av traumatiska händelser i livet som att de

till exempel mister sin livspartner och närmaste vänner. Andra orsaker kan vara ensamhet och isolering, hälsoproblem och funktionshinder. Äldre saknar ofta möjligheter att förändra sin situation, och har då bara ett alternativ: att försöka uthärda. Äldre människor som tar till alkohol för att uthärda stress eller tristess upprepar oftast samma beteendemönster de haft under sin ungdomstid. Ibland fungerar också alkohol som bedövningsmedel vid fysisk och psykisk smärta, och rättfärdigar på så vis drickandet.

Risken med alkohol anses generellt vara störst för unga människor och sedan avta med stigande ålder. Tidigare forskning har visat att alkoholkonsumtion generellt minskar med åldern, men senare studier har pekat på att alkoholproblem hos äldre är ett växande problem. Inte enbart på

grund av åldersförskjutningen i befolkningen, utan också på grund av dryckesmönstret skiljer sig åt bland generationerna. Den generation som nu är på väg in i pensionsåldern har skaffat sig andra dryckesvanor än tidigare generationer.

Alkoholproblem hos äldre kan orsaka en försämrad kognitiv funktion som kan utveckla demens som kan vara svår att diagnostisera. Förutom den uppenbara risken för leversjukdomar, ökar också risken för högt blodtryck, vissa cancerformer, fallolyckor, inkontinens, hypotermi, matsmältningsproblem, näringsbrist och inte minst självförsummelse. Depressioner är heller inte ovanligt och kan vara mycket svåra för läkare att härleda till alkoholkonsumtion.

Vissa forskare hävdar därför att det är viktigt att satsa på förebyggande åtgärder för alkoholmissbruk och alkoholrelaterade problem bland äldre. De behandlingsformer som finns i dag är inte anpassade för äldre, och äldre får sällan tillgång till den efterbehandling som yngre generationer får.

Flera kritiska forskare menar att äldre människor inte ska uppmuntras till att öka sin alkoholkonsumtion för hälsans skull, och att det inte finns några som helt skäl till att uppmuntra någon att dricka alkohol som normalt inte dricker.

Jag ringde upp min väninna för att få veta mer exakt vad hennes läkare egentligen hade sagt till henne. Den här gången kom hon inte ihåg någon ting av det hon tidigare hade berättat. Jag lät ämnet vara ett tag och tog upp frågan igen efter någon månad och då började hon berätta.

“Jag minns inte vad doktorn hette, men, pappa som var gammal IOGTare fick lära sig hur man skulle köpa rödvin på Systembolaget för jag var ju inte myndig...”

Nej, det här kan inte stämma, tänkte jag. Den här historien handlade om hennes dåliga blodvärde när hon var barn. Jag försökte lirka med hennes minne för att komma tillbaka till nutid, men lyckades inte. I skrivandets stund har jag ännu inte lyckats få henne att återkalla minnet, och jag kanske aldrig får veta vad hennes läkare egentligen sa till henne. ■

tillsammans med lokala politiker och alkoholhandläggare, alltför vinklad: ”Men som alltid i dessa debatter glöms det stora flertalet bort som faktiskt har en vettig syn på alkohol. De människor som ger sina barn en avslappnad och avdramatiserad attityd till alkohol i den meningen att det inte blir särskilt spännande.”

Debatten handlade bland annat om hur företeelser som ”after work” och stadsfester med öltält underlättar drickande.

”Men vin och öl kan både brukas och missbrukas”, skriver Sylvia Asklöf Fortell:

”Det gäller i så fall att vi lär våra barn bruka det.”

Pengar från Vin & Sprit till alkoholforskning

SVENSKT NÄRINGSLEV Låt pengar från försäljningen av Vin & Sprit finansiera svensk alkoholforskning, föreslår Svenskt Näringslivs vice VD Jan-Peter Duker, LOS ordförande Wanja Lundby-Wedin och några

andra företrädare för arbetsmarknadens parter i en debattartikel i nättidningen svensknäringsliv.se. De skriver om det växande alkoholmissbruket ”som inte enbart drabbar enskilda individer och deras familjer utan på sikt hela vår samhällsekonomi. För att hejda denna utveckling krävs en lång rad insatser.”

Samarbete med ideella krafter och mellan olika myndigheter och gör det lättare att fånga upp människor i missbruk. Det är Café Trappanér och Järntorgsmottagningen i Göteborg goda exempel på.

Mat och v

Till Café Trappanér i Göteborg kommer hemlösa och värmer sig, äter mat och får hela kläder. Ett lyckat exempel på samarbete mellan den offentliga och den frivilliga sektorn.

■ **TRAPPANÉR** Onsdagskväll i centrala Göteborg. Klockan har bara passerat sju med några minuter, men utanför Café Trappanér står redan en man och en kvinna och väntar på att bli insläppta. De får dock hålla sig till halv åtta då dörrarna öppnas.

I det lilla rummet dit gästerna kan komma och få kläder rör sig Yvonne Björklund bland jackor, tröjor och byxor. Hon jobbar ideellt här på onsdagar.

– Jag trivs i garderoben, det är inte alla som gör det. Det känns bra att kunna göra en insats, säger Yvonne Björklund.

I rummet intill fixar Gunnar Nyberg med skinkan som kaféet fått av ett företag. Han arbetar som pastor i församlingen Göteborg Vineyard och har även han vikt onsdagarna åt att jobba här. Idag har kaféets kock gjort soppa som inom några minuter ska fylla tomma magar. Klockan 19.28 ber personalen för kvällen.

– Gud, Du ser dem som har mått dåligt den senaste tiden. Hjälp oss att möta dem med respekt och kärlek samt vara raka och äkta, ber Gunnar Nyberg.

Han försvinner upp till ingången och öppnar. Gästerna kommer in och bildar snabbt en kö vid matdisken. Soppan slevas upp i papperstallrikar.

– Kan jag få med mig en påse med mackor och bullar? undrar en av besökarna.

20 minuter efter öppning är det första bullfatet tomt.

Yvonne Björklund jobbar vidare i garderoben. Ikväll har man fått in flera säckar med kläder som ska sorteras upp på hyllorna. Michael Berg dyker upp i luckan i väggen och vill ha kalsonger och strumpor.

– Nu ska jag ta lite mat, säger han och springer iväg.

– En mössa, säger kvinnan som kommer efter honom.

I köket plockar Gunnar Nyberg med sushi- och salladsförpackningar som man fått. Han berättar att en man som kallas Kjelle åker runt till bagerier och affärer

**»De har kortare besluts-
vägar än kommunen, de
ser ett behov och är sedan
våldigt snabbt framme«**

PER HOLM, SAMORDNARE PÅ SOCIALA
RESURSFÖRVALTNINGEN VID GÖTEBORGS STAD.

Besökarna på Café Trappanér serveras soppa, smörgåsar och kaffe med bullar varje vardagskväll.

och tar hand om mat som annars skulle slängas.

DET VAR GÖTEBORGS STAD som tog initiativet till att Café Trappanér öppnade i mars 2001.

– För många år sedan fanns det stora "ungkarlshotell", härbärgen med hundratala människor i varje. Det blev ett otroligt

stort problem så de stängdes igen. Länges fanns det därför inga alternativ för de hemlösa. På nätterna kunde de bara värma sig i Nordstan och därifrån blev de utslängda hela tiden, säger Bittan Ekman som har varit föreståndare för verksamheten sedan starten.

Kommunen tog kontakt med baptist-

En värme för alla

FOTO: PER-JOHAN THÖRN

församlingen Tabernaklet och undrade om man ville starta ett nattkafé i kyrkans källare. Eftersom församlingen Göteborg Vineyard firar gudstjänst i Tabernaklets lokaler var det naturligt för dem att också vara med i arbetet. Det hann inte gå längre tid än en månad från det att förfrågan kom tills kaféet öppnade. Sedan dess har

flera hundra volontärer gett av sin tid, enligt Bittan Ekman. Idag delar sju personer på cirka tre heltidstjänster medan två har lönebidrag. Dessutom deltar ett 50-tal volontärer i arbetet.

– Gästerna är otroligt tacksamma. Ända sedan vi startade har kaféet varit deras vardagsrum, en trygghet i tillvaron dit

de kan komma och äta utan att det kostar någonting. Om vi skulle stänga igen är det nog många som skulle bli ledsna, säger Bittan Ekman.

En av besökarna bekräftar bilden.

– Jag gillar att komma hit och är här jämt. Jag har svårt att gå när de stänger, säger Ewa Winqvist.

Från början hade kaféet öppet fyra gånger i veckan, från kväll till morgon, och gästerna kunde därmed sova över i lokalen. Det sågs dock mest som en provisorisk lösning så när Stadsmissionen öppnade ett natthärbärge begränsade man sig till kvällstid.

Nu har öppettiderna om kvällarna tidigarelagts en timme och är istället 18.30 till 23.00 för att gästerna ska hinna in på boendena innan de stänger. Men på onsdagar har man även öppet mellan klockan 13 och 15.

– Ofta är det nyktra personer som kommer ner den tiden. Man kan sitta och prata i 1,5 timme, det kan man sällan på kvällen, säger Gunnar Nyberg.

EXAKT HUR MÅNGA HEMLÖSA som finns i Göteborg är osäkert. De tjänstemän jag pratar med kan inte ge någon ungefärlig siffra eftersom det beror på hur man räknar. Inte heller kommunstyrelseledamoten Dario Espiga (s), som bland annat ansvarar för Individ- och familjeomsorgen, kan ge något klart besked om antalet. "Det vet jag inte. Alla säger olika.", säger han till Göteborgs-Posten.

Varje år bidrar Göteborgs stad med drygt 1,3 miljoner kronor till Café Trappanér, vilket täcker större delen av omkostnaderna. Under 2008 ger kommunen sammanlagt 42 miljoner kronor till frivilligorganisationer inom det sociala området.

– Vi köper ingenting om vi inte anser att vi behöver det. Om det är ett bolag eller kyrkorna som gör det spelar ingen roll utan vi ser på kvalitén. I Göteborg är det en specifik situation där kyrkorna gör mycket och bland dem som jobbar inom socialtjänsten är det flera som kommer därifrån, säger Per Holm, samordnare på Sociala resursförvaltningen vid Göteborgs stad.

Vad kan frivilligorganisationerna bidra med?

– De har kortare beslutsvägar än kommunen, de ser ett behov och är sedan väldigt snabbt framme. Det blir tydligt vad de

› gör. Annars ser jag inte några större skillnader.

Gunnar Nyberg ser arbetet som ett komplement till kommunens verksamhet.

– För varje krona som satsas får vi ut mer som skattebetalare och frigör mer frivilliginsatser, säger han.

Att frivilligorganisationer kan tillföra andra värden än kommunen är självklart för honom.

– Kyrkorna är ju en del av samhället, vi är inte bara en frivilligorganisation utan även en kyrka. Vi missionerar inte, men ger tillfälle för människor att få kontakt med sin tro och sin längtan. Jag tror det unika med Trappanér är att gäster och personal möts så jämlikt trots så olika livssituationer.

DESSUTOM TILLFÖR VERKSAMHETEN FÖRSAMLINGEN mycket. Kontakten med de människor som kommer motverkar exempelvis att den blir för intern och sluten, menar Gunnar Nyberg. Och Roland Hellsten, föreståndare för Tabernaklet, håller med.

– Det är en stor glädje och välsignelse för församlingen med de erfarenheter som arbetet ger. Att träffa några av Göteborgs svagaste människor har öppnat en ny värld för oss som annars kanske lever lite skyddat.

Han framhåller att kommunala tjänstemän av naturliga skäl inte kan visa samma ideella engagemang som människor i frivilligorganisationer kan göra.

– Många av dem vi träffar har negativa erfarenheter av myndighetspersoner, och frivilligorganisationer har en fördel där eftersom besökarna inte behöver uppge personnummer och så vidare. Men det är inte någon konflikt mellan oss och kommunen utan ett samarbete. Vi kan aldrig överta det ansvar de har, men vi kan tillföra ytterligare en dimension.

Som vad då?

– Det mer personliga och medmänskliga. Vi har inte redovisningsskyldighet på samma sätt utan möts bara som människor. Förhoppningsvis kan vi ge dem lite värme och kärlek, säger Roland Hellsten.

ANDERS LINDSKOG PÅ SOCIAL ekonomi vill utöka dialogen med frivilligorganisationerna, bland annat för att undvika att kommunen går in för mycket på deras område.

– Att det satsas mycket pengar är ingen garanti för att det ska fungera bra, men det ökar ju förutsättningarna, säger han.

Behövs frivilligorganisationerna?

– Ja, det tycker jag, men inte reservationslöst. Det primära för mig är att vi går hand i hand i betydelsen att den ena handen vet vad den andra gör. Då undviker man parallellarbete och att skattemedlen används dubbelt. Göteborg har hittat en bra mix mellan frivilligorganisationerna

Några av dem som kommer till Café Trappanér erbjuds eftervård i Trappaupp, som bygger på tolvstegs metoden.

»För varje krona som satsas får vi ut mer som skattebetalare och frigör mer frivilliginsatser.«

GUNNAR NYBERG, PASTOR I FÖRSAMLINGEN GÖTEBORG VINEYARD OCH FRIVILLIGARBETARE VARJE ONSDAG PÅ CAFÉ TRAPPANÉR.

GUNNAR NYBERG

FOTO: PER-JOHAN THÖRN

och kommunen, det tror jag är lite unikt, säger Anders Lindskog.

I LINNÉAHUSET PÅ GATAN med samma namn är det träff med eftervårdsgruppen på Trappaupp.

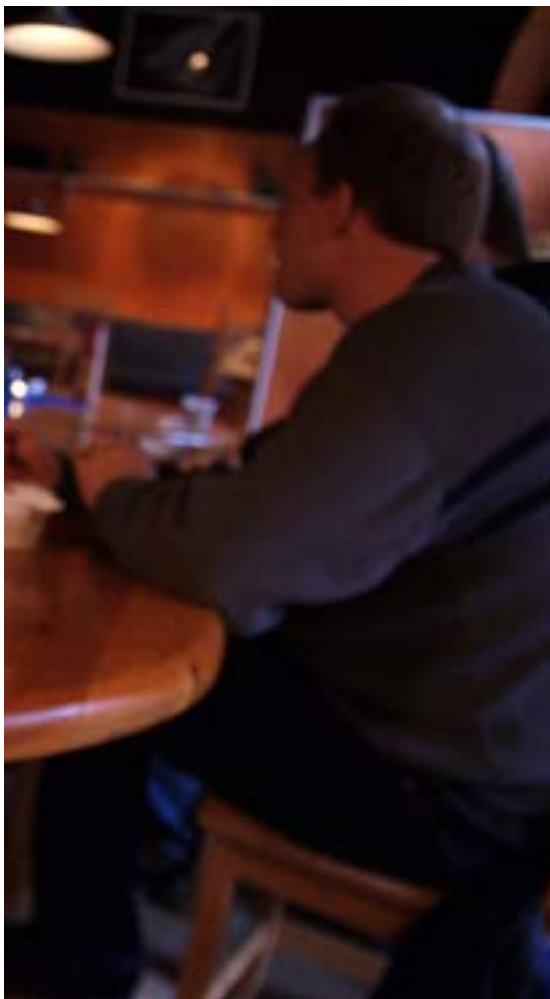
– Ska vi ta en kopp kaffe först och börja sedan?, säger Farzin Khajouei som leder gruppen.

– Ja, säger alla.

Han plockar fram kakor och håller upp kaffe. Sedan får alla i tur och ordning berätta om sina känslor kring vad som händer i deras liv just nu.

– Jag tog min "niomånaders-bricka" för andra gången häromdagen. Nio månader utan droger är bra. Jag ser solen igen och tar en dag i taget, säger Tomas Balander.

– Jag känner bara att allt är fucked up, säger en annan av deltagarna.

egs metoden med samtal och föreläsningar.

FOTO: PER-JOHAN THÖRN

Yvonne Björklund arbetar frivilligt i garderoben med att sortera kläder som samlats in och ska skänkas till de hemlösa som behöver det.

FOTO: PER-JOHAN THÖRN

»Jag tog min niomånda-
dersbricka häromdagen.
Nio månader utan droger är
bra. Jag ser solen igen och
tar en dag i taget.«

TOMAS BALANDER, DELTAGARE I TRAPPAUPP.

...och så en fika efter maten.

FOTO: PER-JOHAN THÖRN

Gruppen startade som ett försök i oktober. Då höll man till i Tabernaklet, men nu har man alltså flyttat till Linnégatan. Av de drygt tio personer som deltog i behandlingen då är fyra nu med i eftervårdsgruppen som träffas på fredagar. Programmet bygger på tolvstegsmetoden, vilken används av exempelvis Anonyma Alkoholister, och bland annat innehåller gruppsamtal och föreläsningar.

Stämningen runt samtalsbordet växlar mellan att vara upprörd, lugn och ironisk. Som avslutning ställer sig deltagarna i en ring och ber Sinnesrobönen:

"Gud, ge mig sinnesro att acceptera det jag inte kan förändra, mod att förändra det jag kan och förstånd att inse skillnaden." På orden "mod" och "förstånd" stampar de hårt i golvet.

Under våren startades ännu en grupp, som har 13 deltagare. De träffas tre dagar i veckan, varav en ägnas åt fysisk träning och sociala aktiviteter. Den som vill har även möjlighet att arbetsträna eller stu-

dera de resterande två vardagarna.

– Idén är väldigt bra. Det är ingen som har tagit tag i den här gruppen på det här sättet tidigare. Det fyller säkert en viktig lucka i systemet, säger Anders Lindskog.

BITTAN EKMAN ÄR POSITIV inför vad Trappaupp kan innebära framöver.

– Kommunen har satsat mycket på att bygga boenden, men nästan ingenting på att hjälpa människorna i deras situation.

Ju fler det går bra för, desto större sug tror jag det kommer vara efter att placera människor där, säger hon.

Roland Hellsten menar att Trappaupp är en logisk förlängning av Café Trappanér.

– Vi vill att människor ska bli drogfria och kunna leva ett normalt samhällsliv. Om de som går där kan bli drogfria utmanar det ju dem som finns på Trappanér, säger han.

PER-JOHAN THÖRN

FAKTA/CAFÉ TRAPPANÉR

VAR: Baptistförsamlingen Tabernaklets källarlokal. Församlingen är huvudman för verksamheten. I ledningsgruppen finns dessutom Göteborg Vineyard, Räddningsmissionen och Mobila teamet.

ÖPPETTIDER: Klockan 18.30 till 23.00 alla vardagskvällar samt 13 till 15 på onsdagar. Stängt under sommaren.

ANTAL besökare: Cirka 70 till 90 gäster kommer och går under en kväll. De får mat,

kläder, fotvård och klippning samt möjlighet till samtal.

GÄVOR: Ett tiotal restauranger skänker mat till verksamheten. Second hand-butiker och privatpersoner bidrar med kläder.

Samarbete lockar f

På nya Järntorgsmottagningen i Göteborg sitter socialtjänst, sjukvård och kriminalvård under samma tak. Det gör det enklare för personer med missbruksproblem att få rätt vård.

■ **JÄRNTORGSMOTTAGNINGEN** På den andra våningen utmed en oansenlig sidogata i stadsdelen Haga i centrala Göteborg ligger Järntorgsmottagningen. En mindre skylt vid trappdörren är det enda som skvallrar om att det i huset finns en öppenvårdsmottagning för personer med missbruks- och beroendeproblematik. Närmare 300 personer har hittat hit sedan starten i april förra året.

– Det har varit ett stort tryck. De dagar vi har öppet kommer det 3 – 4 patienter varje dag. Vi har haft 250 nya patienter som inte varit kända för missbruksvården tidigare. Det är en hög siffra, säger enhetschefen Anita Albinsson.

Järntorgsmottagningen är ett samverkansprojekt där socialtjänsten, hälso- och sjukvården och kriminalvården delar lokaler. Idén väcktes förra vintern när socialtjänsten i Göteborg Stad Centrum och hälso- och sjukvården såg över sina insatser för personer med missbruks- och beroendeproblematik. Efter att Socialstyrelsen publicerat de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevården, i vilka vikten av samverkan lyfts fram, fanns det pengar att söka från Länsstyrelsen till samverkansprojekt och det gjorde att idéerna om Järntorgsmottagningen kunde förverkligas.

I och med Socialstyrelsens nya riktlinjer om samverkan har det initierats flera samverkansprojekt mellan främst socialtjänsten och hälso- och sjukvården runt om i landet. Det unika med Järntorgsmottagningen är att även kriminalvården är med.

– Erfarenheten säger att många myndigheter och personer ofta är involverade kring den här patientgruppen och att det är svårt att hitta en bra samverkan. Vi har velat samla alla resurser på samma ställe. Då kan vi dra nytta av varandras kompetenser och patienten behöver inte springa runt till olika ställen, säger Anita Albinsson.

Järntorgsmottagningen har öppen mot-

Katarina Wallander, tv, som är socialsekreterare och samordnare för socialtjänstens personal och Irene Böhl sjukvården, sitter i väntrummet på Järntorgsmottagningen. De anser att samarbetet är nödvändigt för att

tagning ett antal timmar i veckan då man kan komma på spontanbesök. Man huserar i sjukvårdens lokaler och de påminner främst om en mindre vårdcentral med väntrum, receptionslucka och långa kor-

»Vi har haft 250 nya patienter som inte varit kända för missbruksvården tidigare. Det är en hög siffra.«

ridorerna som leder in i byggnaden. I samma lokaler finns även Narkotikapolikliniken, Linnéteamet som vänder sig till psykostiska unga med missbruks- och beroendeproblematik och en mottagning för gravida kvinnor med missbruksproblem.

– Det är klart att det finns olika kulturer som sitter i väggarna här som vi måste hantera. Det kommer att ta tid att hitta de rätta formerna för samverkan, säger Katarina Wallander, socialsekreterare och samordnare för socialtjänstens personal på Järntorgsmottagningen.

JAG TRÄFFAR HENNE OCH Irene Böhl, sjuksköterska och samordnare för sjukvården, i ett av besöksrummen på Järntorgsmottagningen. I personalgruppen märks det att sjukvården är prioriterad. Av 13 anställda kommer sju från sjukvården, fyra från socialtjänsten och två är frivårdsinspektörer från kriminalvården.

fler nya patienter

Irene Böhm som är sjuksköterska och samordnare för att kunna ge rätt vård.

FOTO: EVA STÖÖP

Under öppettiderna ska minst en person från varje samverkande myndighet vara på plats. Även om inte alla kan vara med vid det inledande samtalet ska alla myndigheter in i processen så fort som möjligt. Resultatet är att utredningarna har blivit bättre.

– Vi får flera aspekter på en patients situation och kan dra nytta av varandras kunskaper, säger Irene Böhm.

Det har givetvis skett en hel del samverkan tidigare mellan myndigheterna. Den stora skillnaden är att man nu sitter under samma tak.

– Visst jobbade vi ihop även tidigare, men då var det i enskilda ärenden. Skillnaden är att samarbetet nu är mer upparbetat och

självlklart. Det sker från första mötet med den sökanden, säger Irene Böhm.

Det har inte varit smärtfritt att få samverkan att fungera. Det är tre olika kulturer som möts med olika lagstiftning, metoder, dokumentation och datasystem. Det har lett till extra arbete och det har redan varit viss personalomsättning på mottagningen. Enhetschefen Anita Albinsson tror att den svåra processen är nödvändig.

– Vi är banbrytande och det kanske är det som gör ont. Konsten är att använda varandras olikheter och behålla den speci-

»Det finns ingen, vare sig socialtjänsten, sjukvården eller frivården, som ensamt kan klara av att hantera den här målgruppen.«

ANITA ALBINSSON ENHETSCHEF FÖR
JÄRNTORGSMOTTAGNINGEN I GÖTEBORG

ANITA ALBINSSON
FOTO: EVA STÖÖP

fika kompetens som varje myndighet har. Men vi kan lära oss hur det ska gå till. Det handlar om hur man gör bedömningar, vilket ansvar det finns, vilken målgrupp vi vänder oss till, vilken nivå av omhändertagande vi ska erbjuda, säger hon.

KRIMINALVÅRDEN ÄR MED I samverkan eftersom många av frivårdens klienter är dömda i domstol att undergå öppenvårdsbehandling. Till skillnad från socialtjänst och sjukvård har frivården också en kontrollerande funktion.

– Vår personal gör givetvis avstämningar och ser vilka som fullföljer sin behandling. Men det är samma klienter vi arbetar med. Det finns ingen, vare sig socialtjänsten, sjukvården eller frivården, som ensamt kan klara av att hantera den här målgruppen, säger Anna Billberg som är samordnare för frivårdens personal på Järntorgsmottagningen.

Järntorgsmottagningen har fått ett två-årigt projektstöd från Länsstyrelsen. Det ska räcka till uppstart, samordningsresurser och forskning. Men all personal är ordinarie och därmed finns ingen risk att mottagningen läggs ned när projektpengarna är slut om satsningen bedöms som lyckad. Elisabeth Beijer på Forskning och Utveck-

ling vid Göteborgsregionens kommunalförbund följer Järntorgsmottagningen.

– Det är en verksamhet med höga ambitioner som vill möta varje människa på ett individuellt sätt. Den bärande idén är att samla kompetenser på ett ställe och att de satsar på väl genomförda utredningar så att resurserna används på rätt sätt. Det är ett väldokumenterat problem att de här patienterna tvingas gå runt till flera olika ställen, säger Elisabeth Beijer.

Elisabeth Beijer framhåller Järntorgsmottagningens höga tillgänglighet och det faktum att alla är välkomna till ett första samtal. Det är kanske framförallt det som har fått flera personer med missbruks- och beroendeproblematik att söka sig till mottagningen. Det tror även personalen.

– Det är svårt att vara vårdso- kande. Men vår strävan är att vara lättillgängliga och då kommer det många människor. Det är viktigt att de inte behöver vänta när de kommer till oss och är motiverade. Om de tvingas vänta på behandling kanske det sedan är för sent, säger Irene Böhm.

Behovet av vårdinsatser för personer med missbruks- och beroendeproblematik är stort. Järntorgsmottagningen är överbelastad.

– Man skulle kunna öppna ytterligare en mottagning. Det finns en frustration bland personalen här att man inte hinner ta hand om alla patienter ordentligt, säger Anita Albinsson.

CARL MAGNUS HÖGLUND

FAKTA/JÄRNTORGSMOTTAGNINGEN

ÖPPENVÅRD Järntorgsmottagningen är en öppenvårds-mottagning i samverkan mellan socialtjänst, sjukvård och kriminalvård.

Mottagningen öppnade i april förra året. Den vänder sig till vuxna med missbruks- och beroendeproblematik, ibland i kombination psykiatrisk problematik. Det första året kom cirka 300 patienter och behovet av insatser är stort.

Poul Jensen var nära att dö av sitt missbruk, men fick en andra chans. I dag är han drogfri. Drömmen är ett körkort och en jänkare – och nyligen fick han sitt lämplighetsintyg.

Andra chansen

Poul Jensen – raggare med skyddsängel

»Jag skickar en ängel till dem som jag tror behöver det och när någon jag känner dött sätter jag en ängel på graven.«

AV EVA FRID FOTO HELENE NORDGREN

Bara ängeln vid Poul Jensens sida på sjukhuset visste att han skulle överleva. Läkarna skakade på huvudet och sa att han i princip var död. Det var för sex år sedan och Poul lever fortfarande. Han är övertygad om att vi alla har en skyddsängel som vakar över oss.

– Jag skickar en ängel till dem som jag tror behöver det och när någon jag känner dött sätter jag en ängel på graven, säger han.

Poul är lite över 50 år och har levt ett hårt liv. Kroppen är utsliten av spriten och de andra drogerna. Han har tagit i stort sett allt – utom heroin. Det har han aktat sig noga för eftersom det är, som han säger, rena giftet.

Redan som 13-åring började han sniffa. En provokation för att få uppmärksamhet och skapa oro hos sin mamma. Någon kontakt med sin danske pappa hade han inte. Han lyckades inte med sitt upptåg, istället fastnade han i missbruket. Poul lägger inte någon skuld på sina föräldrar, men han kan ändå se tillbaka och veta att han som pojke saknade kärlek. En fosterpappa kom lite senare in i hans liv och med honom hade han en ganska bra relation.

– Det är klart att jag undrar hur det hade gått om jag fått det jag behövde, men jag ångrar ändå inte mitt liv. Att ångra är inte bra, bättre då att lära sig av sina misstag och göra något bra av dem. Livet handlar om att lära. Fast jag kanske kunde ha varit lite snällare mot mig själv.

INGEN AV HANS FÖRÄLDRAR lever idag. Innan mamman dog fick hon veta att Poul hade lyckats bli drogfri – vilket är viktigt för honom.

Trots att Poul har bland annat diabetes och en förstörd lever tycker han ändå att livet som drogfri är bra. Under de sex åren som gått har han bara haft ett återfall.

– Det var bara nyttigt. Jag fick bekräftat att missbrukarlivet inte var det liv jag ville leva längre.

Under samtalet återkommer han hela tiden till sin livsglädje, hur roligt det är att leva, hur han vill framåt och att han tror på framtiden. Trots missbruket har Poul haft mycket skoj i sitt liv, och det som har betytt mest för honom är raggartiden.

– Det finns en frihet i det livet som jag tycker om och min dröm nu är körkort och en kompressormatad jänkarebil, säger han och berättar glatt att han faktiskt är en bit på väg.

– Jag har fått mitt lämplighetsintyg och nu ska jag bara spara ihop till körkortet.

Raggartliv och jänkare är frihet för Poul Jensen. Han har nyligen fått sitt lämplighetsintyg

läm plighetsintyg och håller på att spara ihop till ett körkort.

Varje människa har en skydds-
ängel tror Poul Jensen som
levt ett hårt liv med missbruk.
Bildterapi hjälper honom att
bearbeta känslor.

► **POUL HAR GÅTT IGENOM** de flesta av socialens alla boenden, men i dag bor han i egen lägenhet. I början kände han ångest över ensamheten, han var ju van vid att alltid ha folk omkring sig, men han fixar det bra nu. Dagarna är inrutade, han går upp tidigt, gör sig i ordning, går ut med sin fyrbenta lilla livskamrat Lady och sedan går han till Lyktan för att äta frukost.

Lyktan är en verksamhet som socialen i Hässleholm driver för bland andra missbrukare. Förutom mat har Poul där funnit konsten. Från början var det en möjlighet att måla på egen hand för dem som ville. I dag har Lyktan utvecklat sin verksamhet och erbjuder nu bildterapi och det går Poul på en gång i veckan.

– Det är en bra grej för mig, det tar fram så mycket känslor hos mig. Jag har blivit en fri själ, det var jag inte i missbruket. Då var jag en clown för andra, om de skrattade mårde jag bra. Jag var som andra tyckte att jag skulle vara, i dag väljer jag själv. Jag har kommit nära Poul Jensen.

– Men det är mycket kvar att bearbeta, tillägger han snabbt.

I bildterapi spänner han upp ett stort papper på väggen och målar vad helst som kommer över honom, sedan sätter han sig ner, betraktar bilden och pratar med terapeuten om den. När Poul började måla i terapin fanns det hela tiden stenar med på bilderna, det kändes nästan som om de förföljde honom och det handlade på olika sätt om tyngd och hinder. Sedan blev det mycket hav, stormigt vatten utan någon fast punkt tills det plötsligt en dag tittade fram en sanddyn bland allt vatten. En symbol för den fasta punkt som han har hittat i sitt liv i dag.

Visst kommer det stunder när Poul känner för att strunta i allting, sticka iväg med kompisarna och tura mellan Helsingborg-Helsingör och ta några öl.

– Det skulle vara skoj, men det går ju inte. Jag vet att jag bara efter en timme hade fått ångest och jag kan bara inte göra mig själv och andra besvikna. Det som jag har byggt upp nu har jag alltid velat ha, säger han och syftar på lägenheten, som han betalar med sin pension, och Lady som har blivit en sådan kompis.

– Många missbrukare skaffar en stor hund för att de vill ha ett försvar. Med Lady är det nog uttänkt. Jag ville ha någon att pyssla om, och eftersom hon är så liten får ju jag försvara henne.

POUL TRÄFFAR IBLAND SIN familj, syskon och egna barn. Han vet att han har skadat sina anhöriga genom sitt missbruk – det gör alla missbrukare säger han. Han är öppen med sitt liv och säger att en missbrukare lever med lögnen vid sin sida hela tiden. Drogen är en flykt. Med hjälp av behandlingsprogram har han arbetat sig igenom skuld- och skamkänslor och är fri från dem i dag.

– Mina anhöriga vet att jag gör så gott jag kan, och den dag jag ska ta farväl av dem och dö vet jag att de vet att jag kämpade med mitt liv.

Att han överlevde betyder att han har en uppgift kvar att fylla, säger han bestämt. Han hjälper gärna andra missbrukare som vill sluta och i hans ögon borde missbrukare som har lyckats bli nyktra vara en självklar resurs för en kommun i arbetet mot droger.

– Vi som har erfarenheten skulle jobba med det här, vi vet ju vad det handlar om, säger Poul, som för övrigt uttrycker ett allmänt missnöje med kommunens missbruksvård.

I början av sin bildterapi målade Poul Jensen stenar och sedan stormigt vatten. Tyngd, hinder utan någon fast punkt från hans tidigare liv, som han själv tyder det. Idag är bilderna annorlunda.

»Jag har blivit en fri själ, det var jag inte i missbruket. Då var jag en clown för andra.«

Samtidigt som han gärna hjälper någon som ber honom om det, håller han sig ifrån missbrukare så mycket han kan.

– En missbrukare suger energi ifrån en, och jag håller mig ifrån allt som är negativt och ägnar mig så mycket jag kan åt positiva saker. Det ger energi och kraft i stället för att ta.

HAN HAR NÄSTAN INGET socialt liv, och det beror just på att han håller sig borta från det gamla livet, ett måste för att kunna bryta ett missbruk, säger han. De gamla kompisarna var egentligen inga riktiga kompisar, det var ju bara brännvin det handlade om.

– Jag är oftast ensam, men jag känner mig inte ensam. Jag är säker på mig själv, men inte på andra och det är därför jag håller mig borta från dem.

Den som vill ta sig bort från drogberoendet måste ha mål, något som han eller hon vill uppnå. Men det ska inte vara för stora mål så man blir besviken. I början kanske det räcker med att inte ha druckit på ett par timmar, säger Poul och ser fram emot sitt körkort och sin bil.

– Då är jag fri på riktigt, säger han med ett stort leende. ■

FAKTA/POUL JENSEN

ÅLDER: 51

FAMILJ: 3 barn (men de bor inte hos Poul)

BOR: I Hässleholm

INTRESSEN: jänkebilar och målning

FÖRVERKLIGAR DRÖMMAR

VINSTER FÖR I SNITT

33 miljoner i månaden!

Vi vann 5 miljoner!

- Detta är ju något man tror bara händer andra, säger Mikael. Känslan är fortfarande väldigt speciell. Vi tycker om att se oss omkring, så det kommer att bli många resor framöver.

Just nu får du
6 Miljonlotter
för endast

19:90

+ porto 8:-

ord pris 240:-

SMS:a
ordet miljon
följt av D2028
Namn, Adress, Postnr,
Ort till **72320**
(1:- per SMS + ev. trafikavgift)

Vad drömmar du om att vinna!

SVARSKORT

☒ **Ja tack!**

Skicka mig **6 Miljonlotter** för bara **19:90** (ord pris 240:-). Skicka sedan 6 nya lotter till ordinarie pris varje månad tills vidare - men bara så länge jag själv vill. Jag betalar enkelt med inbetalningskortet som följer med lotterna. Endast 8:- i porto tillkommer varje lottpaket.

Du kan också beställa
genom att:

SMS: SMS:a ordet miljon följt av
D2028 Namn, Adress,
Postnr, Ort till **72320**
(1:- per SMS + ev. trafikavgift)

WINN: Gå in på
www.miljonlotteriet.se/svar
och skriv in koden D2028

Minimiåldern för beställning är 18 år. Erbjudandet gäller t.o.m. 2008-12-31. IOGT-NTO Lotterier lagrar kunduppgifter för att kunna fullgöra kundrelationerna och lämna erbjudanden för egna och andras produkter. IOGT-NTO Lotterier har funnits sedan 1964 och i vår familj ingår lotterierna: Miljonlotteriet, Stjärnpåsen och Stjärnresan. Genom att uppgi min e-post erhåller jag Miljonlotteriets nyhetsbrev. Överskottet från Miljonlotteriet går till IOGT-NTO förbundens arbete mot våld, droger och alkohol bland ungdomar.

Spelar du för mycket?
Ring stödlinjen 020 - 81 91 00

Frankeras ej,
Miljonlotteriet
betalar portot

SVARSPOST
20204733
435 83 MÖLNLYCKE

Det är bra att det ruskas om i IOGT-NTO – det behöver ske oftare. För Ingrid Almén var debatten kring Åke Greens uteslutning bara uppfriskande. I en folkrörelse med ideal får debatten aldrig tystna.

Almén

"Debatten får aldrig tystna"

AV HELENA KARLSSON FOTO LASSE O PERSSON

Det talas om visioner och IOGT-NTO anställer utvecklingskonsulenter. Men i all framåtanda krävs också perspektiv, och en blick tillbaka. Ingrid Almén är en av dessa IOGT-NTO-medlemmar med ett sådant perspektiv – med sina 74 år som godtemplare (som hon själv kallar sig) är grundsatser och folkrörelseideal som en del av henne själv.

Vi träffas över ett fat med hembakta bullar och kakor i lägenheten i Frövi. Här i trakten är Ingrid Almén den som har personifierat själva nykterhetsrörelsen. Det hela började 1934 i den lilla orten Blixterboda, där 14-åriga Ingrid en lördagskväll äntligen fick följa med sin syster till IOGT-logen.

– Mina fyra äldre syskon var medlemmar och det var så spännande, minns Ingrid och ler.

Att bli upptagen som medlem var en högtidlig ceremoni, där en så kallad yttre vakt mötte i förrummet. Detta var Ingrids bror, som den kvällen såg ovanlig ut:

– "Vad har du för trasa runt halsen", frågade jag – men det var ju en regalia, skrattar Ingrid.

Det som hände i Blixterboda, det hände i IOGT-logen. Många gick med, men en hel del gick också ur.

– Så har det ju alltid varit, alla stannar inte kvar. Men det är bra att vi får många nya medlemmar, det behövs de som propagerar för nykterhet, tycker Ingrid som en kommentar kring dagens värnning.

En stor skillnad kan hon dock se. Då, med alla dessa ceremonier och täta föreningsmöten, blev medlemmarna hela tiden påminda om vad IOGT stod för, och att det innebar mer än nykterhet. Ingrid kommer fortfarande ihåg orden som upprepades vid mötena:

– "Stanna hos oss! Här är ni trygg. Hav alltid för eder den gyllene regeln, som om den vore skriven med bokstäver av levande ljus: – 'Allt vad I viljen, att andra skola göra eder, det gören I ock dem!'"

I vårt samtal stannar Ingrid ofta upp, och funderar. Orden blir välformulerade och genomtänkta. Hon konstaterar att i dagens IOGT-NTO är det svårare att förmedla till medlemmarna vad vi som folkrörelse egentligen står för – många är medlemmar utan att delta i föreningsmöten, eller ens träffa andra IOGT-NTOare. "Det var bättre förr" är ingen fras som Ingrid använder sig av, men hon önskar ändå att det kunde bli mer fart på mötena, att fler IOGT-NTOare träffades i lokalerna och förde sina diskussioner. Inte främst för att det är trevligt, utan för demokratiens skull.

KANSKE VAR DET DETTA som Ingrid en gång fastnade för mest – alla diskussioner, att få sätta sig in i ett ämne och tillsammans diskutera sig fram till ett bra beslut. Att få delta i en demokratisk process. Numera saknar många den erfarenheten tycker Ingrid, som reser sig upp för att hämta söndagens Nerikes Allehanda. Hon räcker fram tidningen och visar ledarkrönikan som varnar för tjänstemannavälde. Så blir det om förtroendevalda inte kan ta sitt ansvar och fatta beslut, menar Ingrid.

– Folk väljs in i kommunfullmäktige och nämnder utan att >

Ingrid Almén var första kvinna att bli ordförande både i sin förening och i sitt distrikt. "Om man ska komma någonvarst måste man även anamma det nya", säger hon. Här läser hon tidningen EKO tillsammans med sin man Arne Almén.

› ha erfarenhet. Så kommer de underfund med att det visst tar en massa tid – och då får tjänstemännen ta över.

Ingrid är i alla fall inte den som har väjt för att ta på sig förtroendeuppdrag. Redan 1953 blev hon den första kvinna som var ordförande i sin IOGT-loge. Därefter följde uppdrag inom IOGTs kvinnoråd, och vid ett årsmöte föreslogs hon, till sin förvåning, som ombud till storlogemötet, motsvarande dagens kongresser.

– Eftersom jag inte vågade prata inför en så stor församling gick jag inte upp och avsåde mig. Men jag trodde aldrig att de skulle välja mig, minns Ingrid som även här blev något av en kvinnlig pionjär.

– Distriktsordförandens kommentar till att jag blev vald var "ojoj". Jag har sett stora, starka karlar stå och gråta för att de inte blivit ombud till storlogemöten, säger Ingrid.

VID DISTRIKTSÅRSMÖTET 1971 kom så nästa stora uppdrag. Distriktet hade svårigheter med att hitta en lämplig ordförande, ett extrainsatt årsmöte på hösten '71 skulle försöka lösa problemet. Men valberedningens ordförande var inte ens på plats. Mötet ajournerades.

– De ställde mig mot en vägg och sa "du får bli ordförande". Och jag tänkte att vi måste ju rädda distriktet, så jag ställde upp.

När valberedningens ordförande fick höra att ett "fruntimmer" valts till ordförande ringde han distriktsexpeditionen och avsåde sig alla sina uppdrag, i protest.

– Men då ringde jag honom och sade några väl valda ord, säger

Ingrid med skarp blick. "Du kunde väl ha hållit dig hemma och fullföljt dina uppdrag om det var så viktigt att välja en man." Efter det hade han faktiskt en viss respekt för mig.

ATT VARA EN DEL av en folkrörelse är något som har präglat Ingrid Alméns liv. Att koka kaffe har inte varit det minst viktiga, skämtar hon. Fast det är nog ändå diskussionen som har varit det centrala, och som också har påverkat andra. För Ingrid Almén är inte en person som håller inne med sina tankar om rätt och fel. Bergslagsposten har genom åren publicerat många av Ingrids bitska, och humoristiska, insändare. Eller vad sägs om debatten kring Kopparbergs bryggeri på 90-talet. Bryggeriet skulle lansera ett "tjejöl". Ingrid gav sitt förslag på vad ölet kunde kallas:

– I dessa internationella tider så kunde det kanske passa med något engelskt; Miss Piss. Eller för våra tyska vänner; Kran-kendrank.

I vintras blev det dags att vässa pennan igen, då Ingrid fått inblick i vad som hänt kring uteslutningen av Åke Green. Det var inte uteslutningen som upprörde, utan att så många skällde på förbundsstyrelsen och gick ur IOGT-NTO. Man måste göra klart vad vi står för, menade Ingrid och skrev en insändare i Accent.

– Den där Green skulle inte stå i kyrkan och skälla på homofiler – det är inte hans uppdrag. Han har ordet i sin makt, han har sin tribun där han kan döma ut folk. Men har inte de som han dömer ut rätt att ha sin åsikt? När man har en organisation med regler så har man inte rätt att göra på det sättet.

Ingrid Almén är förvånad över att IOGT-NTO idag inte har kommit längre med att välja kvinnor på höga poster.

Att så många valde att lämna IOGT-NTO på grund av detta, tycker hon är fel sätt att förändra det som man tycker är felaktigt.

– Om man ska kunna påverka då måste man ju sluta sig samman och driva frågorna.

SÅ ÅTERKOMMER VI DÅ till detta ännu en gång. Diskutera. Påverka. När Ingrid ser tillbaka på sina år som godtemplare, så känner hon att hon gjort sitt bästa för att göra just det. Och hon hoppas att människor idag trots allt har samma behov som hon en gång hade i Blixterboda: mötas i en IOGT-NTO-lokal för att ta del av andras åsikter, och diskutera.

Slutorden får komma från Ingrid's egen insändare till Accent: ".... demokrati, tryckfrihet, toppstyrning, mediepåverkan – ja ämnena tar aldrig slut, och debatten får aldrig tystna". ■

INGRID ALMÉN

ÅLDER: 88 år

BOR: Frövi, Lindesbergs kommun

FAMILJ: Maken Åke Almén.

BAKGRUND: Medlem i IOGT och senare IOGT-NTO sedan 14 års ålder, har bland annat varit distriktsordförande i Örebro distrikt. Har jobbat som lantbrevbärare. Flitig debattör.

AKTUELL: Ständigt aktuell med tankar och åsikter om folkrörelser, demokrati och nykterhet.

»Om man ska kunna påverka då måste man ju sluta sig samman och driva frågorna.«

Röster om Ingrid Almén:

■ **FÖREBILD** "För mig är Ingrid en viktig personlig förebild. Hennes klarsynthet och klokskap har betytt väldigt mycket både för mig personligen och för omgivningen, och det är alltid en ren fröjd att få ta del av hennes argumentering för vad som är rätt och riktigt. Dessutom har Ingrid lärt mig baka fantastiskt fina pepparkakor!"

ANN-BRITT HAGEL

generalsekreterare Junis

■ **HJÄLTINNA** "Ingrid är en folkrörelsehjältinna som visar att ett ungt sinne inte har något med ålder att göra. Alltid med ett starkt engagemang för lokalerna. Vass penna, generös och med fantastiska pepparkakshjärtan!"

PETER AXELSSON

Örebros distriktsordförande i UNF på 80-talet

■ **MODERN** Det är lätt att beskriva Ingrid Almén som en folkrörelsemänniska av den "gamla sorten". Men varför det egentligen? I en insändare som hon skrev i NA inför en valrörelse skrev hon följande:

"Du som inte är nöjd med något parti och inte tycker att du kan rösta. Varför i all sin dar ställer du inte själv upp i höstens val och ser till att ändra på det som är fel? De politiska partierna skriker efter folk som vill ställa upp och jobba. Och för övrigt är det ju i de politiska grundorganisationerna som politiken grundläggs och utformas. Ju fler vi är där som stöttar de idéer vi tror på, desto större utsikter är det ju att de kan genomföras och desto större chans har vi att bromsa förslag och tendenser som vi tycker är fel."

Inte alls gammalmodigt, snarare modernt och uppkäftigt! Vi skulle behöva fler som är som Ingrid Almén.

LARS STRÖMAN

Politisk redaktör på Nerikes Allehanda

Hemlösheten med egna ord

För Anette "Nettan" Wahlström, 48 och Stig "Stickan" Beckman, 63 har skrivandet gett livet en ny inriktning. De och ett femtiotal andra hemlösa, medverkar i antologin "Hemlös, med egna ord".

■ **ORDENS MAKT** Texterna har tidigare varit publicerade i tidningen "Situation Stockholm". Bägge är stolta över sin medverkan. För några år sedan trodde ingen av dem att de kunde skriva något som andra ville läsa.

– Jag kände mig osäker. Vem vill läsa något som jag har skrivit? Men jag tänkte att kan andra så kan väl jag. Och när att mina kompisar började tjata på mig "Stickan, du borde skriva ner dina upplevelser", så tänkte jag; varför inte? Meningsbyggnad och stavning har aldrig varit något problem, jag har alltid varit vän med orden. Så jag bara började. Jag säger vad jag tycker rakt ut. Och precis så skriver jag också, säger Stickan, som började skriva för ungefär ett och ett halvt år sedan. Många, ofta dräpliga, historier har det blivit från livet på gatan.

– Vi hemlösa är ju ute 20 timmar per dygn. Då ser man en hel del. Vi är iakttagare av mänskligheten. En gång, en tidig morgon, hittade jag och en kompis en orörd kasse med rostbiff och potatissallad. Lite längre bort låg en oöppnad pava vin. Vilken festmåltid det blev. Helt fantastiskt!

En annan gång hittade han en femhundring på gatan – i samma ögonblick som han insåg att hans skor var så trasiga att de tog in vatten som ett säll.

– Det var bara att knalla in i en butik och köpa ett par sprillans nya. Den gången tackade jag Gud. Det måste ha varit han som hade ett finger med i spelet, säger Stickan glatt.

Historierna skrev han förstås ner – och de publicerades senare i "Situation Stockholm".

– Mina berättelser visar att vi hemlösa är som alla andra. Gemenskapen är stark. Jag vill också förmedla all den humor i vardagen som vi stöter på. Allt är ju inte elände, det finns så mycket positivt att upptäcka.

Men Stickans berättelser handlar inte bara om livet som hemlös, utan även om livet före hemlösheten. 1982, efter ett kraschat förhållande, började han dricka och tio år senare blev han av med jobb och lägenhetskontrakt. Men innan dess hade ett bra arbete som filmklippare på SVT. I början på 2000-talet gick han en 12-stegsbehandling för sin alkoholism, blev bättre och började sälja "Situation Stockholm".

I DAG JOBBAR HAN här på redaktionen som allt-i-allo. Skriver gör han av och till. Och självförtroendet har vuxit. Han vet att han kan, att han är duktig på att gestalta en historia. Många berömmar honom och vill ha mer.

– Jag brukar skriva tio historier på ett bräde, idéerna bara flödar. Sedan ingenting på ett tag. Det är så jag funkar, säger han och berättar att han angriper texterna genom att öppna med en personlig betraktelse eller reaktion över en viss händelse.

– Något gör mig kanske häpen. Jag beskriver känslan och sedan rullar det bara

Anette Wahlström och Stig Beckman är två av cirka ett

på. På slutet vill jag gärna knyta ihop berättelsen med en knorr om det går. Men jag har aldrig några problem med själva skrivprocessen. Texten skriver sig själv.

Samma sak upplever Nettan. Hennes drivkraft är dock mera konkret och pragmatisk än Stickans.

– För mig är skrivandet ett verktyg, ett sätt att få det jag behöver och väcka opinion.

Det var just så det började för hennes del. Nettan stod och sålde "Situation Stockholm" när polisen gjorde ett ingripande. Tidningarna förstördes i tumultet och Nettan blev så arg att hon satte sig och skrev

SITUATION STOCKHOLM

TIDNING "Situation Stockholm" säljs av hemlösa i Stockholm. Principen är hjälp till självhjälp. Tidningsförsäljningen innebär att ta ansvar, skapa sig rutiner och en möjlighet att få en heder-

lig inkomst. Försäljarna köper tidningen för 20 kronor och säljer den för 40. De behåller mellanskillnaden. Det finns inget krav på drogfrihet. Däremot bör försäljarna vara nyktra och propra när

de arbetar. Sedan 2003 har 733 olika försäljare någon gång sålt tidningen. 150-170 är aktiva varje månad. 20 procent av dessa är kvinnor. Situation Sthlm distribueras även i Västerås, Uppsala och

Södertälje. Från och med den 24/9 också i Örebro och Visby.

HEMLÖSHET 3 000 – 5 000 personer i Stockholm är hemlösa. 25 procent av dem är kvinnor.

ka ett femtiotal hemlösa personer som skrivit berättelser i antologin "Hemlös, med egna ord".

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

en insändare till tidningen. Brevet fick stort gensvar och gav henne blodad tand att fortsätta. Senare skrev hon upprört om hur hon, som 40-åring, blev helt förbisedd av de sociala myndigheterna. Ingen ville satsa på vård av en så "gammal" missbrukare. Vips så fick hon hjälp och den vård hon efterlyste.

– Att skriva är ett sätt att få viktiga saker sagda, att nå ut och få till stånd en förändring, konstaterar hon.

MAN KAN SÄGA ATT skrivandet bokstavligen hjälpte henne på fötter. Sedan 2006 är hon drogfri. Hon har tagit körkort, har förbättrat kontakten med sin 17-årige son och säljer "Situation Stockholm" varje eftermiddag. Ett jobb hon är stolt över. Dessutom drygar det ut pensionen. Tjugo kronor av

de fyrtio som tidningen kostar får hon behålla.

– Jag trivs med att möta alla vänliga människor. Säkert halva tiden handlar om småprat. Många kommer fram till oss försäljare med små och stora problem. De vet att vi har varit nere på botten, att vi förstår att livet kan vara tufft, säger hon.

LiksomförStickan har Nettans självförtroende ökat i takt med att insändare och personliga brev publicerats i tidningen. Hon upplever också att språket bara flyter på, hon har aldrig några problem med att hitta orden.

Vad är hemligheten?

– Att jag vet vad jag vill ha sagt. Om man vet vad man vill så skriver texten sig själv.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzevsky@iogt.se

»Vi hemlösa är ju ute tjugo timmar per dygn. Då ser man en hel del. Vi är iakttagare av mänskligheten.«

STIG BECKMAN, EN AV FÖRFATTARNA
I BOKEN "HEMLÖS, MED EGNA ORD"

Språket en del av utanförskapet

Är ett "grovt" språk resultatet av ett utanförskap? Eller är det tvärtom? Vi frågade språkforskaren Fredrik Lidström.

■ **SPRÅK** – Orsak och verkan flyter samman, det går inte att säga vad som är hönan och vad som är ägget.

Fredrik Lidström, språkforskare.

Det är ju inte så enkelt att om man bara pratar "fint", så blir man delaktig. Språket är ett symptom, inget man kan ge skulden för att en person drabbas av utanförskap, konstaterar

Fredrik Lidström, tv-känd språkforskare och en av medförfattarna i antologin "Hemlös, med egna ord".

Dessutom finns det ingenting som säger att en person som vuxit upp i en tuff miljö eller är hemlös per automatik pratar "sämre" än andra.

– Däremot är det så att människan pratar det språk som ger henne något. Man anpassar sig till den miljö man befinner sig i, helt enkelt för att klara sig och för att hitta en gemenskap. Önskan att smälta in är stark och vi härmar automatiskt de personer vi umgås med. Språket ger signaler om vilka vi är och vilka vi vill vara, säger Fredrik Lidström.

MEN SAMTIDIGT SOM SPRÅKET skapar en gemenskap, kan det också utesluta dem som inte talar likadant. Men visst är det så att en förvärvad, "anpassad", svenska kan bidra till att en person som befunnit sig i utanförskap, kommer tillbaka till samhället igen. Det gäller i högsta grad även det skrivna språket, menar Lidström.

– Skriftspråket blir ett steg in i den offentliga sfären, plus att det är utvecklande för individen själv. Man får distans till sina egna problem, både genom att själv beskriva dem i ord och genom att ta del av andras berättelser.

MARIA ZAITZEWSKY

Peter Birro skildrar det inre utanförskapet

Teater/Dramaten

Den ömhet jag är värd

Av Peter Birro

Med Börje Ahlstedt, Livia Millhagen, Tomas Hanzon,

Ola Rapace

TEATER Efter succéerna "Neil Armstrong var aldrig på

månen" och "Arbetarklassens sista hjältar" är Peter Birro tillbaka med en nyskriven pjäs på Dramatens scen Elverket. "Den ömhet jag är värd" handlar om människor som på ett eller annat vis har nått sin botten.

Pjäsen är på samma gång drömsk och mörk – och visar på vår längtan efter kärlek och värdighet i en värld som tycks vara utan ljus och hopp. Scenografin är enkel

På väg utan att komma fram

"Blixthalka" av Erik Helmersson.
Norstedts 2008. 210 sidor.

ROMAN Två vänner reser runt

Island i bil under en vecka i september för att skriva reportage om ön. Det är handlingen i Erik Helmerssons

roman "Blixthalka". De har känt varandra sedan fjortonsårsåldern och nu är de nära fyrtio. En mogen ålder kan man tycka, men detta till trots är kvinnan Lotta barnslig på ett sätt som många storstadsbor tycks vara i tvåtusenålets Sverige. De är sena med att bli vuxna och är som "föräldralösa", utan förbindelser bakåt. Lotta känner igen de "rätta" klädmärkena på långt håll och sådant påverkar också hennes uppfattning om dem hon råkar. Hon är ständigt sysselsatt med sin mobil men det får hon problem med, eftersom mottagningen på Islands vidder felar ibland. Då använder hon SMS. Den signalen följer som bakgrundsljud under hela resan. Hon är charmig och slagfärdig och författaren har skickligt träffat hennes sätt att uttrycka sig. Hon är ett underhållande resällskap och är intressant att följa i boken. Men hon tjarar – om sina olika förhållanden!

Trots sin moderna framtoning kör hon inte deras hyrbil en enda gång.

Mannen i sällskapet, Erik, är på flera sätt olik Lotta. Han har suttit i sin morfars knä och lärt sig mycket. Han är beläst och låter sagalitteraturens Island bestämma resan. Han visste från början att han skulle tycka om ön. Författa-

Ur de ofrivilliga.

SMÅTT GENIALISK DIALOG

De ofrivilliga

Svensk film med bland andra Maria Lundqvist

FILM En mosaik, en väv av personer och fullkomligt banala och vardagliga händelser består den här annorlunda och smått absurda filmen av. Vi kastas in i en handfull olika scener; ett gäng bussresenärer – varav en spelas av en nedtonad Maria Lundqvist – som får finna sig i att bli mästrade av en neurotisk och nyskild busschaufför, ett supande och småperverst grabbgång, en skolfröken med rättvisepatos och två gränsöverskridande tonårstjejer. Historierna hänger inte samman, utan är helt fristående; de fungerar som små ögonblicksbilder och ett tvärsnitt från Sverige i dag. Filmens styrka är den helt geniala dialogen som känns fullständigt autentisk. Det är som att titta på en dokumentär, eller ännu hellre; som att tjuvlyssna på sina medmänniskor. Skådespelarna känns inte som skådespelare och samtalen och händelserna är lika rapsodiska och konstiga som så ofta i verkligheten. Och det blir gärna dråpligt – precis som i verkliga livet. Trots den vardagliga tonen har filmen inte en död sekund. Smått genialt.

MARIA ZAITZEWSKY

ren använder kontraster som stilgrepp i personligheterna, klimatet och naturen; varm brittsommar i Stockholm och kyla på Island.

Som sentida resenär förmedlar Erik möten mellan läsarna och Gunnar på Lidarände, som inte kunde lämna sin gård och författaren Halldór Laxness, som skrivit om Kóllumkilli,

den irländske munk som på 1200-talet uttalade en förbannelse över dem som fördrev honom och hans kristna bröder från Island. Erik tycker sig höra spökets fingrar klösa på fönsterkarmarna i blåsten om nätterna.

Lotta är katolik. När Lotta talar om sin tro och det hon känner i nattvardsfirandet är

hon uppriktig. Det är ett viktigt avsnitt i boken. "Jag hörde vägorna slå mot kajen" står det i scenen när Erik lyssnar till henne. Författarens språk är vackert och hans bilder fräscha: "drivsand som vinden ständigt spred ut över den (vägen) som florsocker över en nybakad kaka".

Vi får inte veta hur resan slutar, men till sist går Erik in på en restaurang i Reykjavik – utan Lotta. "Are you alone?" sa servitrisen.

Därmed sätter Erik Helmersson punkt i sin första roman.

BIRGITTA MILITS

Piller eller prat vid depressioner?

"Pillret"

Ingrid Carlberg

Norstedts

DEBATT "Josefin och lyckan", "Jan och det svarta hålet", "Ständigt denne Stuart Montgomery."

Kapitelrubrikerna i Ingrid Carlbergs bok om antidepressiva mediciner gör precis som namnet på själva boken – "Pillret" – mig förvirrad. De tycks inte riktigt passa ihop med den ofta komplicerade redogörelsen för turerna i dessa läkemedels tillkomsthistoria. Det rör sig om intriger mellan hjärnforskare och väldiga ekonomiska satsningar från medicinska superföretag. Tunga och initierade avsnitt uppblandade med "berättelser ur livet" kring en handfull användare.

Till detta serveras evinnerliga uppräknanden av olika möten i företags- och forskarkretsar samt beskrivningar av de tårtor som konsumeras på

och avskalad. I rummet lever några människor vars liv är styrda av sprit, partydroger och tung narkotika.

Men ungdomarnas utanförskap handlar inte om deras sociala icke-tillhörighet – tvärtom är de en del av samhället. De hör till den grupp missbrukare som befinner sig någonstans mellan Stureplans häftiga innerliv och undergången.

Pjäsen är uppbyggd i korta berättelser som vävs in i varandra. Här möter vi exempelvis knarkparet Rolf och Sanna, spelade av Ola Rapace och Livia Millhagen. Historierna utspelar sig också i olika tidsplan. Rolfs far överlevde Auschwitz och är nu pappa till en narkoman, som ställer sitt eget helvete mot hans.

MARIA ZAITZEWSKY

samma möten. Jag blir under läsningen aldrig riktigt klok på till vem "Pillret" egentligen riktar sig.

Samtidigt är det uppenbart att boken fyller ett tomrum. Efter SSRI-preparatens lansering under 1980- och 90-talen följde en internationell debatt bland såväl läkare som lek-män.

En ganska rörig debatt om vilka som i själva verket behövde medicinerna och varför. "Pillrets" största förtjänst är den pedagogiska redogörelsen för bakgrundshistorien till denna debatt. Carlberg beskriver uppkomsten av två parallella skolor, psykoterapi och den biologiska psykiatri, som sedan 1800-talet slagits om herraväldet över våra psyken.

En konflikt mellan "piller eller prat". En annan av bokens styrkor, nog så ovanlig i sammanhanget, är dess opartiskhet. Carlberg är genuint intresserad av att gå till botten med sina frågeställningar. Hon intervjuar nobelpristagare, industripampar och representanter för medicinkritiska patientföreningar.

Angelägna frågor om depressionens väsen, utbredning samt i vilken grad medicinerna egentligen gör nytta, får dock varken författaren eller läsaren några riktiga svar på.

RAGNI SVENSSON

Språklig poesi ger fler dimensioner

Till dess din vrede upphör

Åsa Larsson

Albert Bonniers Förlag

ROMAN Två ungdomar, Wilma och Simon, ger sig ut på isen för att dyka efter ett flygplan som störtade under andra världskriget. De gör ett hål i isen och ser till att vara väl förankrade vid ytan. Men någon lägger en dörr över hålet. Ungdomarna är chanslösa och drunknar efter några desperata minuter. Som en skugga på isen kan Wilma följa sin baneman. Och han ser henne röra sig som en skugga under isen. Inledningen är ruggig och klaustrofobisk. Vem mördade Wilma, vars

ÅSA LARSSON

kropp senare hittas, och varför? Svaret sitter Wilma själv på. Det är genom hennes ande historien berättas. En mordutredning påbörjas och misstankarna faller snart på ett brödrapar. Det här är mer än en dussindeckare. Spänningen finns förstås där, men också en poesi och en rytm i språket som ger den så många fler dimensioner. Polisinspektör Anna-Maria Mellars privata bekymmer, skuggor från det förflutna – och så de svarta fåglarna som ständigt kretsar över nejden, symbolen för döden och samtidigt Wilmas ande förkroppsligad.

MARIA ZAITZEWSKY

MISSA INTE

Riksteatern spelar Zvea.

1 MUSIK Riksteatern åker i höst på turné med musikalen Zvea som baseras på populärmusik från 1936-86. Vi får följa servitrisen Zvea som med sång och musik minns sin tid på ett stadshotell någonstans i Sverige. Ett 30-tal föreställningar visas runt om i landet under hösten.

2 FILM "Låt den rätte komma in" baserad på John Ajvide Lindqvists roman. Filmen kan inte riktigt mäta sig med boken, men vampyrtemat känns ändå spännande, i synnerhet som historien utspelar sig i en helt vanlig fört. Handlingen kretsar kring en mobbad pojke och hans vänskap med vampyren Eli.

3 BOK "Döden – en del av livet" av Rune Nilsson (Uppsala Publishing House). Om döden talar vi ogärna. Men när våra anhöriga ändå går bort väcks frågor; hur ville han ha det med begravningen? Hur hanterar vi vår sorg? Boken ger handfasta tips om vad man bör se över inför sin egen bortgång, beskriver sorg och tröst, ritualer och testamente. En praktisk handbok inför det oundvikliga.

HALLÅ DÄR NISSE SIMONSSON AKTUELL MED BOKEN "VARFÖR MÅR VI SÅ DÅLGT NÄR VI HAR DET SÅ BRA?"

Optimistisk livshållning

Vad handlar boken om?

Vi har aldrig haft det så bra som nu. Ändå upplever 700 000 svenskar att de mår så dåligt att de måste knäpa lyckopiller. Orsaken är att vi inte är skapta för det stillastående och bekväma liv vi lever i dag. Vi har alldeles

för mycket tid att fundera på hur vi mår, samtidigt som vi inte har några större utmaningar. Vi saknar sammanhang och gemenskap, ensamheten är stor.

Hur blir vi lyckligare och friskare?

Att älta problem gör oss olyckliga. En optimistisk livssyn och förmågan att lämna det gamla bakom sig är nyckeln till

NISSE SIMONSSON

välstånd. Jag har, i min roll som läkare, sett hur människor med tro och optimism har tillfrisknat snabbare.

Psykologer skulle säga tvärtom; att först när vi bearbetat våra trauman kan vi gå vidare.

Det är en freudiansk myt, det finns inga bevis för att ältande i gamla problem gör oss friskare.

Är du själv optimist?

Ja. Jag har valt den livshållningen. I dag njuter jag och är tacksam över att få leva i denna värld.

MARIA ZAITZEWSKY

I en TV-soffa förklarar en morgon en nyutnämnd ledamot av Statens kulturråd att han vill se till att svensk kultur verkligen uppmärksammas till sitt fulla värde. Vi måste bli bäst i världen tycker han. Men är det bättre att vara bäst än att vara bra, undrar Bengt Göransson.

Bäst inte bättre än bra

AV BENGT GÖRANSSON

Driften att bli bäst är intressant som fenomen. Den bäste behöver ju inte alltid vara bra. Den som blir svensk mästare i en idrottsgren i år är bäst även om förra årets mästare presterade bättre. Men så länge det gäller idrott invänder jag inte mot varabästambitionen. Den tillfredsställer vårt behov av dramatik. Tävlingsens största värde är för stunden, och just därför är det farligt om vi låter allt fler områden av mänskligt liv präglas av en strävan att vara bäst, inte minst därför att det ofta handlar mer om att bli bäst för ögonblicket, inte att vara bra på lång sikt. Det långsiktigt hållbara behövs också på andra områden än den fysiska miljön.

Jag ser risker med denna tävlingsambition i synnerhet på två områden, skola och kultursektor. En skola som skall lyckas kan inte nöja sig med att söka hitta den bäste. Ska den vara en god skola måste den också och i första hand söka locka fram det bästa ur var och en av sina elever. Skolan är nämligen en bildningsinstitution, under förändring och ständig utveckling. Den är inte en provningsanstalt där man testar produkters egenskaper i skilda avseenden, dvs kontrollerar det redan uppnådda.

Detta är också skälet till att man ska vara på sin vakt mot dem som ser det militära utbildningsväsendet som föredöme. Det går nämligen inte att bestrida att den militära utbildningen är effektiv, antagligen effektivare än några annan.

Dess svaghet är emellertid att den byggs på utslagning. På varje nivå tar man reda på vilka som inte räcker till för nästa, högre nivå. Redan innan man startar sorterar man ut de som inte platsar alls, kronvraken. I officersutbildningen blir det en

ILLUSTRATION: RUZ

»Inte minst därför att det ofta handlar mer om att bli bäst för ögonblicket, inte att vara bra på lång sikt.«

restpost i varje steg, och har man tur, vilket man ofta har, återstår till sist ett fåtal som duger som generaler. De som försvann på vägen kunde vi saklöst släppa eftersom de inte behövdes.

Ett sådant utbildningssystem är bra för att rekrytera bra soldater, men det krävs andra förhållningssätt och metoder om det är medborgare och samhällsbyggare som behöver skolas. En konkret slutsats som jag för egen del har dragit av dessa iakttagelser är att skoldebatten behöver föras utifrån helt

andra utgångspunkter än vad som sker idag. Partier, organisationer och enskilda diskuterar i första hand skolpolitik som ett batteri av åtgärder i stället för att vidga perspektivet att gälla det som man kan kalla skolsyn. Vad är en skola? Vilka är dess uppgifter? Först med en genomtänkt och medveten skolsyn som bas kan vi forma den framtida skolan. Och alla behöver inte omfatta samma syn på skolan och dess uppgifter, men någon uppfattning måste alla ha om politiken ska bli fruktbar.

Liknande tankegångar kan tillämpas på kulturområdet. Om kulturpolitiken begränsas till att söka hitta författare, konstnärer och artister som ska erövra världen i stället för att syfta till att väcka alla till delaktighet och deltagande i kulturlivet kommer den att misslyckas. Den kommer inte ens att få fram världsstjärnorna. Sådana behöver nämligen en bas, en mylla att växa i.

Här kan man hitta argument från idrottsvärlden. De idrottare som haft störst framgång är ytterst sällan de som specialtränats sedan de var små utan de som haft en generös miljö med rika tillfällen till träning när de haft lust. Tennisen är ett gott exempel på detta. Och i ett samhälle som är så starkt präglad av kommersiella drifter som vårt lockas många att i stället för att ta del av konsten försöka exploatera den, och det drabbar nästan alltid den kreativa begåvningen som i stället för att skapa de konstverk han känner lust till och drömmer om nöjer sig med att prestera det som förväntas av honom och som beställaren vill betala för. ■

FOLKRÖRELSENS KRAFT SOM EN RÖD TRÅD

BENGT GÖRANSSON är känd bland annat som nykterhetskämpe, folkbildare, kultur- och utbildningsminister, ordförande i Demokratiutredningen.

Efter åren i den politiska hetluften ägnar han sig med samma rastlösa energi åt att

ordna program på ABF-huset i Stockholm, vara vaktmästare på Godtemplargården i Älvsjö, hålla föredrag, leda debatter och skriva artiklar.

Som en röd tråd genom allt han gör går en stark tro på folkrörelsernas kraft. Inspi-

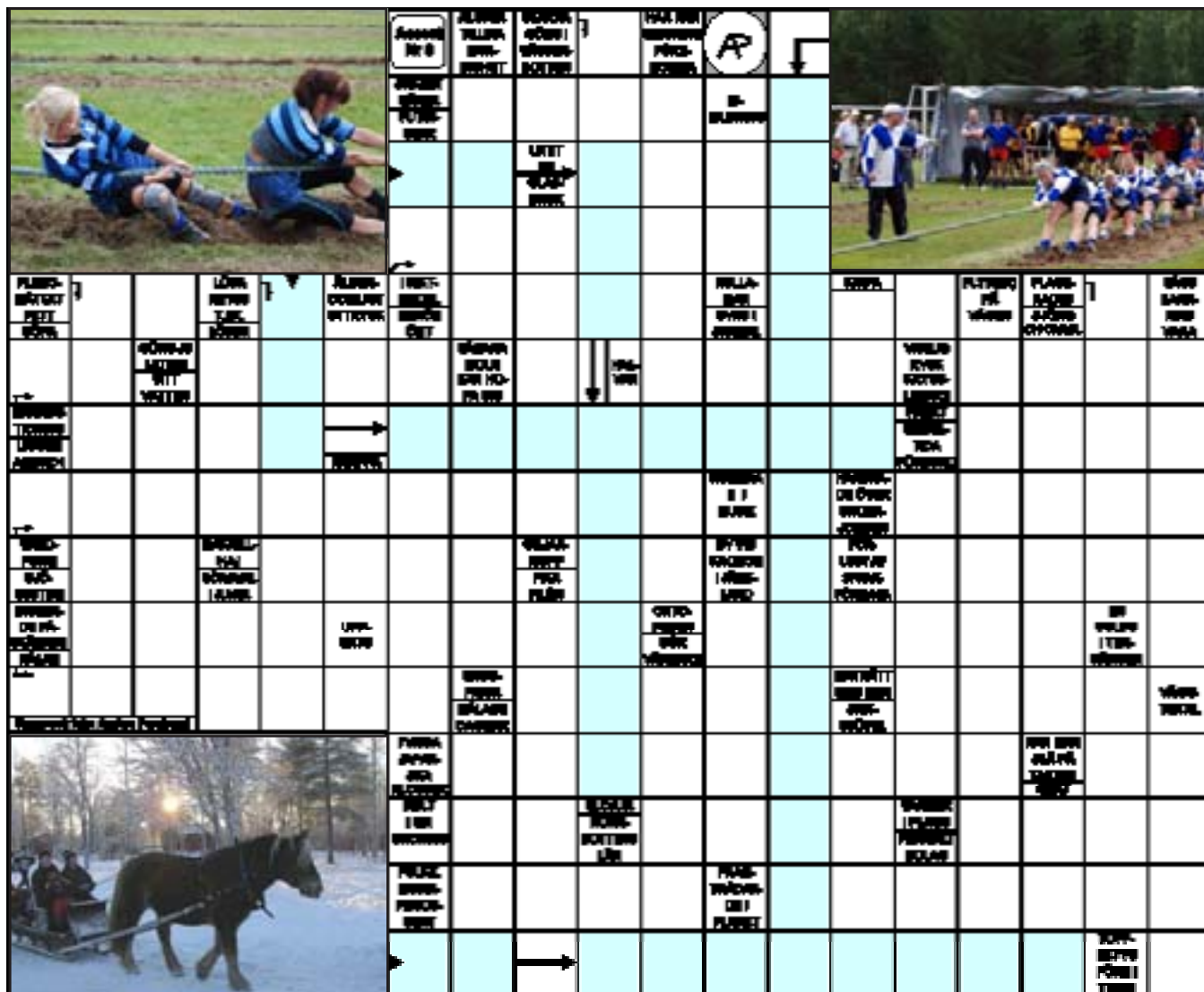
ration hämtar han inte minst från Jalmar Furuskog, IOGTs store ideolog (1857-1951).

Ett citat av Furuskog bär han alltid med sig: "...folkrörelsernas största gåva till människorna är känslan av eget ansvar, egen

förmåga att förändra världen, känslan av att idealen i stor utsträckning kan förverkligas och att människans goda vilja kan organiseras till skapande makt."

Bengt Göransson

KORSORD NR 8 2008

LÖSNING NR 6 2008

XXXX XXXX XXXX XXXXXX

NAMN

ADRESS

POSTADRESS

VINNARE NR 6 2008

XXXXXXXXXX

Kamratstöd ger liv

I Södertäljevillan där kung Hussein av Jordanien en gång bodde, blomstrar nu IOGT-NTOs föreningsliv. Kamratstödet har nyligen fått 154 000 kronor i bidrag av kommunen och verksamheten växer.

■ **SÖDERTÄLJE** För Bertil Sandberg och Yngve Holmberg betyder IOGT-NTO i Södertälje början på ett nytt – och nyktert – liv. Bägge har en bakgrund som alkoholister och har, via kommunen, fått möjlighet att rehabilitera sig här genom att praktisera som målare och allt-i-allo ett par dagar i veckan. De är målare och byggjobbare i botten, så de vet vad de sysslar med.

– Det här känns otroligt bra. Det är skönt att slippa "tomteverkstaden", att tvingas sitta av tid i någon lokal och tälja smörknivar för att fylla mina dagar. Här gör jag en viktig insats för ett hus som faktiskt behöver rustas upp och jag ser konkret resultat av mitt arbete. Dessutom är det roligt att få användning av sina yrkeskunskaper. Varken jag eller Yngve har behov av något daltande. Vi har jobbat mycket under våra liv och klarar det här med rutiner och fasta tider, konstaterar Bertil.

Han granskar den vägg som har målats i en sober kaffelattenyans. Yngve petar med en fin pensel i hörnen – det är viktigt att det blir ordentligt gjort. Övriga väggar är fortfarande vita, men kommer inom kort att få samma lattefärg. Taket – som enligt målarna var i dåligt skick och krävde mycket förarbete innan det kunde målas – lyser vitt och fräscht.

ARBETET ÄR LÅNGT FRAMSKRIDET och ger löfte om ett stilla och vackert rum, väl lämpat för de framtida kamratstödsträffar som det är avsett för. Men Bertil och Yngve – i likhet med övriga praktikanter som av och till finns i huset – ägnar sig inte bara åt målning, utan också åt andra sysslor. Klippning av gräsmattorna, förberedelser av fika, matlagning, allmänt pyssel och underhåll av både hus och trädgård.

Det 1000 kvadratmeter stora residenset är över hundra år gammalt och har periodvis stått relativt outnyttjat, särskilt under senare decennier. Men visst har det funnits verksamhet. Sedan 2001 har Gunvor Segerbrant, distriktskonsulent IOGT-NTO och kultursekreterare på kommunen, bland annat arrangerat "Lunchmusik" i stora salen. Häromdagen kom drygt åttio personer för att lyssna på spanska "örhängen".

Yngve Holmberg, tv, och Bertil Sandberg målar väggarna i IOGT-NTOs hus på Övre Torekällgatan 29 i Södertälje.

– Genom åren har jag lyckats värva ett 60-tal personer som kommit för att lyssna, berättar Gunvor stolt. Även Junis och UNF har verksamhet i huset, liksom tolvstegsrörelsen och andra föreningar.

IOGT-NTO föreningen LF 45 är en av de äldsta i landet, från 1881. Huset, som byggdes 1901, var fram till slutet av 1960-talet privatbostad och därefter köptes det av Godtemplarna.

Sedan drygt ett år tillbaka sjuder huset av nybyggaranda. Kamratstödet hör till kärnverksamheten. Behovet är stort eftersom det tidigare inte funnits något kamratstöd i Södertälje. Hit skickar Öppenvårdsteamet i Södertälje kommun före detta missbrukare som behöver rehabilitering, praktik och samvaro i en nykter miljö. Tanken är att

de efter praktiken ska kunna slussas vidare till så kallade OSA-arbeten (offentligt skyddad anställning) och så småningom till vanliga anställningar. Praktiken fyller med andra ord glappet mellan behandling och lönebidrag

NYLIGEN BEVILJADES FÖRENINGEN 154 000 kronor i verksamhetsbidrag av kommunen för ett år framåt. Pengar som förstås kommer väl till pass och som bland annat gör att lokalerna kan hållas öppna längre och mer personal kan vara på plats.

I nuläget är det öppet mellan 8 och 15 på vardagar, utom fredagar, då man stänger vid lunch. Om ett par månader kommer det dock att vara öppet även fredagskvällen. Man arrangerar också gruppträffar ibland

åt gammalt hus

i Södertälje.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

annat återfallsprevention och motivation.

Planer finns på att dra igång föreläsningar ett par gånger i månaden, kring teman som "vägen till ett nyktert liv". Studiecirklar i personlig utveckling är på tapeten liksom målet att skapa en levande och nykter mötesplats för alla sorters människor i Södertälje.

– Man måste inte vara medlem för att komma hit. Däremot måste man respektera kravet på drogfrihet när man är här. Huset i sig har fantastisk potential med många våningar och rum och vi ser massor av möjligheter. Det centrala läget är perfekt och trädgården är fantastisk. Hit ska man kunna droppa förbi och bara vara en stund. Träffa sjsyssta människor, känna gemenskap och ta en fika, säger Karin Sjö-

I den ståtliga villan som nu ägs av IOGT-NTOs Stockholmsdistrikt, har kung Hussein av Jordanien en gång i tiden vistats inkognito. Den yngsta dottern i familjen Lind, som köpte huset 1943, gifte sig med kungens kusin Raad. Hon bytte namn från Margarete till prinsessan Madja och lever fortfarande som en del av det jordanska kungahuset.

Till vänster står Birgitta Andersson, Hans Ekenhall, Karin Sjöberg och Gunvor Segerbrant.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

berg, projektansvarig för kamratstödet och en av eldsjälarna bakom den växande föreningen.

Bakom initiativet finns också IOGT-NTOs utvecklingskonsulent Lizzette Masterson. – Jag ser en stor potential i det här arbetet. Det behövs alternativa verksamheter för människor som behöver extra stöd för att bibehålla sin nykterhet.

Förhoppningen är att kunna hålla öppet även under kvällar och helger, då människor med missbrukarbakgrund ofta har som störst behov av samvaro. Med ett nyktert alternativ är mycket vunnet. Tanken är att framlides vidareutveckla samarbetet mel-

lan IOGT-NTO och Södertälje kommun och vara ett stöd för kommunens insatser.

PÅ SÖDERTÄLJE KOMMUN VÄLKOMNAR man å sin sida IOGT-NTOs mål att skapa en nykter plattform, där bland annat rehabilitering kan ingå. Det blir en win-win situation för alla inblandade.

– Jag ser gärna att den verksamhet som redan pågår i huset fortsätter som innan, parallellt med att vi bygger ut kamratstödet och får hit fler människor, säger Karin Sjöberg.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzewsky@iogt.se

KAMRATSTÖD ÖVER HELA SVERIGE

KAMRATSTÖD IOGT-NTO bedriver kamratstödsverksamhet på flera orter i Sverige, som en del av det sociala arbetet.

Kamratstödet vänder sig

till människor som har eller haft missbruksproblem.

Tanken är att den som behöver ska få stöd och hjälp att ta sig ur problemen med egen kraft – och finna en

meningsfull fritid tillsammans med drogfria vänner. Kamratstödet har växt mycket de senaste åren och finns nu på ett 70-tal orter i landet.

"Det är dags att lämna över"

Sven-Olov Carlsson har meddelat att han inte kandiderar till posten som förbundsordförande för ytterligare en period. Han avgår vid IOGT-NTOs nästa kongress sommaren 2009.

■ **VARFÖR HAR DU BESTÄMT DIG FÖR ATT AVGÅ?**

– Någon gång måste man inse att det är dags att lämna över uppdraget, och jag har gjort bedömningen att det kan vara lämpligt vid kongressen i Göteborg. Då har jag varit förbundsordförande i 14 år. Successivt har jag också tagit på mig flera internationella uppdrag. Det har blivit tuffare att hinna med alla uppgifter på hemmaplan, och då är det bättre att låta någon annan ta över ordförandeskapet i IOGT-NTO.

■ **KOMMER DU ATT ÄGNA MER TID PÅ DINA INTERNATIONELLA UPPDRAG?**

– Ja, det räknar jag med. Och det ser jag fram emot! Jag har fått ett bra nätverk, är med i många internationella processer där jag har möjlighet att bevaka IOGT-NTOs intressen.

Förutom att jag är president i IOGT International har jag tunga uppdrag i Eurocare, GAPA (Global Alcohol Policy Alliance) och ICAA (International Council on Alcohol and Addictions) och ser möjligheter att göra insatser inom den internationella alkoholpolitiken. Jag ser det som en naturlig utveckling att göra mer inom ett område och samtidigt kliva av ett annat.

■ **VAR DET ETT SVÅRT BESLUT?**

– Det är ett beslut som har växt fram successivt. Jag har levt med det här uppdraget i 13 år. Innan dess var jag vice förbundsordförande i 12 år. Så länge har jag varit delaktig i förbundets utvecklings- och

Sven-Olov Carlsson.

»Det är ett beslut som växt successivt. Jag har levt med det här uppdraget i 13år.«

förnyelsearbete, och det känns lite vemdigt att inte få vara med i ledningen av det arbetet i fortsättningen. Jag trivs med det jag gör och ser stora möjligheter för IOGT-NTO att utvecklas, inte minst när det gäller att få större genomslag lokalt. Men det är dubbelt, för samtidigt känns det positivt att jag får mer tid att utveckla mitt internationella engagemang. Allt har sin tid, och det kan behövas nya ansikten i ledningen för förbundet.

■ **TRODDE DU ATT DU SKULLE BLI KVAR SÅ LÅNGE?**

– Nej, det kunde jag inte föreställa mig. Det var ett svårt beslut att kandidera 1995. Det var inte självklart att jag skulle efterträda Kjell E Johansson. Redan då fanns funde-

ringar om att man borde välja en kvinna. Och jag var tvungen att överväga om jag skulle ge upp min yrkeskarriär. Jag var kommundirektör och trivdes med det.

Men jag sa "OK, jag ger det några år". Jag tänkte mig att jag skulle sitta tre kongressperioder. Nu har det blivit mer än dubbelt så lång tid. Jag sögs upp av engagemanget och tyckte att det var kul. Jag fick gehör för tankar och idéer, IOGT-NTO fick ökad legitimitet inom alkoholpolitiken, och det bara rullade på. Det har varit intensivt varanda dag, och jag kommer att sakna pulsen i det arbetet.

■ **VAD ÄR STÖRSTA SKILLNADEN JÄMFÖRT MED 1995?**

– Stoltheten har ökat. Vi är mer efterfrågade och uppskattade för våra kunskaper och för vad vi gör. Vi spelar en större roll i både nya och gamla sammanhang. Det har blivit självklart att IOGT-NTO är med, nu senast vid World Forum Against Drugs, där jag fick hålla avslutningsanförande som representant för den svenska anti-narkotikarörelsen. Vi är med i regeringens råd för alkohol- och narkotikafrågor och så vidare. Det stärker vår självbild och ökar stoltheten hos våra medlemmar i en positiv spiral.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

SVEN-OLOV CARLSSON

ÅLDER: 56 år

BOR: Villa i Flen och lägenhet i Nacka

FAMILJ: Tre vuxna barn

Bakgrund: Förbundsordförande UNF, kommundirektör, vice förbundsordförande och förbundsordförande IOGT-NTO, president IOGT International

AKTUELL som avgående förbundsordförande för IOGT-NTO

PERSONNYTT

Ny enhetschef

PETER MOILANEN

är ny chef för Verksamhetsenheten på IOGT-NTOs förbundskanslii. I

uppdraget ligger att leda samtliga tre områden som rymmer inom enheten: alkohol- och narkotikapolitik, socialt arbete och före-

byggande arbete. Enheten har tidigare inte haft någon chef utan letts gemensamt av de ansvariga för de tre verksamhetsområdena.

Ny förebyggare

HELENA NORDIN BERGKVIST

kommer under ett och ett halvt år, med början 1 januari, att arbeta med projekt och projektsamord-

ning inom IOGT-NTOs förebyggande arbete på Verksamhetsenheten. Hon kommer under tiden att vara tjänstledig från sitt nuvarande arbete som verksamhetschef för NBV i Södermanland.

Nya i UNFs ledning

ANDREA LAVESSON vikarierar för UNFs generalsekreterare Lisa

Skiöld under hennes föräldraleddighet med början i november. ARON ERIKSSON har efterträtt Robert P Pettersson som biträdande generalsekreterare med ansvar för förebyggare- och medlemsfrågor. Robert är sedan någon månad länsnykterhetskonsulent i Västra Götaland.

Anna DO-favorit

En klar majoritet av IOGT-NTO-distriktens ordförande vill se Anna Carlstedt som ny förbundsordförande efter Sven-Olov Carlsson.

■ **ORDFÖRANDEVAL** Elva av nitton som svarat på Accents enkät lyfter fram henne som en lämplig efterträdare. Övriga åtta har inga andra förslag utan överlåter åt valberedningen att hitta den som passar bäst för uppgiften.

På frågan om hur de reagerar på beskedet att Sven-Olov Carlsson inte ställer upp för omval svarar tio att det var väntat och att de har förståelse för att han efter så många år vill gå vidare. Flera av dem betonar också att han har gjort ett bra jobb och fört IOGT-NTO framåt, men att det nu kan vara dags att låta någon annan ta över. Två tycker att det är på tiden att han lämnar över uppdraget, och en av dem tycker att han borde ha gjort det redan vid förra kongressen. Fem distriktsordförande beklagar hans beslut och vill ha honom kvar som förbundsordförande en period till.

Att leda IOGT-NTO är inget lätt uppdrag, det är inte lite distriktsordförandena kräver av den som ska ta över efter Sven-Olov Carlsson:

Förbundsordföranden ska "förstå och sätta sig in i gräsrotsarbetet, ha goda ledar-

Anna Carlstedt, om IOGT-NTOs distriktsordföranden får välja.

egenskaper, vara representativ utåt, kunna debattera och ge bra svar, ha och kunna skapa personkontakter. Hon eller han ska också "vara lyhörd och beslutsam, våga gå i spetsen och framför allt lyssna på medlemmarna" och "vara känd inom IOGT-NTO-rörelsen, utåtriktad och stå för sin åsikt även när det blåser motvind".

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

Valberedningen har börjat arbeta

■ **ORDFÖRANDEVAL** Vem som ska bli ny förbundsordförande efter Sven-Olov Carlsson och vilka andra som ska ingå i förbundsstyrelsen avgörs vid IOGT-NTO-kongressen i Göteborg i juli. Valberedningen ska vara klar med sitt förslag så tidigt som möjligt under våren, lovar Britt-Marie Börjesgård, som leder det arbetet.

– Vi började tidigt i våras med lite allmänna diskussioner om hur vi vill att det ska se ut, berättar hon. Vi har också haft diskussioner med Sven-Olov Carlsson, eftersom vi har vetat om ett tag att han inte ställer upp för omval.

Nästa steg är att intervjua alla i den nuvarande förbundsstyrelsen. Av dem är det några som behöver tid för att bestämma om de kan och vill vara med en period till.

– Det har att göra med hur deras arbets- och livssituation ser ut, förklarar Britt-Marie Börjesgård. Men till årsskiftet räknar vi med att ha fått besked från alla.

Under tiden pågår diskussionerna om vad som krävs av en ny förbundsordförande – och av övriga ledamöter i förbundsstyrelsen.

– Valet av ordförande är förstås viktigt, säger Britt-Marie Börjesgård. Men helheten är också viktig. Det gäller att hitta en bra mix. Organisationen är inne i ett förändringsskede, och då måste det avspeglas i förbundsstyrelsen, samtidigt som vi inte får tappa bort det traditionella folkrörelsearbetet.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

IOGT-NTOs VALBEREDNING

VALBEREDNING I valberedningen ingår Britt-Marie Börjesgård, Anna Frej, Maria Haglund, Erik Winnfors, Sven-Åke Sjödin, Helene Sigfridsson och Allan Tovhult.

DO-röster om: ...avgången

INGA-LILL BERGSTEN, SKARABORG:

– Spontan tycker jag att det är synd att han avgår. Sven-Olov Carlsson är en lysande person som kan alkoholpolitiken utan och innan. Men jag har också förståelse för att han vill gå vidare efter så många år.

SIGRID SÖDERHOLM, NORRBOTTEN:

– Jag tycker att det är bra att Sven-Olov avgår nu. Han har ju suttit så länge att det är dags att han kliver av. Han var varit en bra ordförande, men nu är det på tiden att vi får en kvinna på den posten.

PER BENGSSON, BLEKINGE:

– Jag kan bara beklaga Sven-Olovs beslut, men det var inte oväntat. Han har gjort ett stort arbete för rörelsen och varit med om att föra oss framåt. Vår internationella del kommer att ha nytta av Sven-Olov om han fortsätter att arbeta där.

...efterträdaren

ALVA STRANDBERG, ÄLVSBORG:

– Jag vill se Anna Carlstedt som efterträdare, det har jag tänkt länge. Hon är väldigt kunnig men också ödmjuk och har lätt att tala med människor.

KRISTER LUNDGREN, GÄVLEBORG:

– Anna Carlstedt tycker jag är skitbra. Det vore kul om det blev en kvinna som omväxling.

MONICA STÅHL, VÄRMLAND:

– Jag vill gärna se en kvinna som efterträdare men vill inte gå in på namn. Vi har många kompetenta kvinnor i organisationen.

BJÖRN HANSSON, VÄSTERBOTTEN:

– Det ska vara någon som redan finns i styrelsen. Man ska inte försöka vaska fram någon ny. Vår vice ordförande bör platsa som kandidat. Inte för att hon är kvinna utan för att hon är en bra person.

GUNILLA NILSSON, KALMAR:

– Det ska vara den som har den bästa kompetensen för uppgiften.

Glada IOGT-NTOare på Liseberg.

FOTO: EVA ÅHLSTRÖM

Kraftsamling inför kongressen 2009

KONGRESS 2009 I juli 2009 invaderas Svenska Mässan i Göteborg av nykterister på kongress. Mässan var också centrum för höstens samling, där ca 250 deltagare från alla delar av landet fick en rejäl påfyllning av kunskap, erfarenhetsutbyte och glad gemenskap. För IOGT-NTOs del var höjdpunkten en suverän föreläsning om jämställdhet och ledarskap av Gertrud Åström, som inte lämnade någon oberörd. Andra viktiga

frågor på programmet var fortsättningen av det regionala utvecklingsarbetet, samverkan med studieförbundet NBV och det kommande rådsrådet om IOGT-NTOs värdegrund.

Tillsammans med deltagare från Junis och UNF lotsades hela gänget genom Liseberg, till en guidad tur i den kommande kongressens omgivningar och avslutades med en båtutflykt i skärgården.

Folkhälsominister Maria Larsson deltog i minglet, och frilansjournalisten Majken Öst-Söderlund fick en pratstund med henne.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

Trivsamt mingel på IOGT-NTO-kansliet

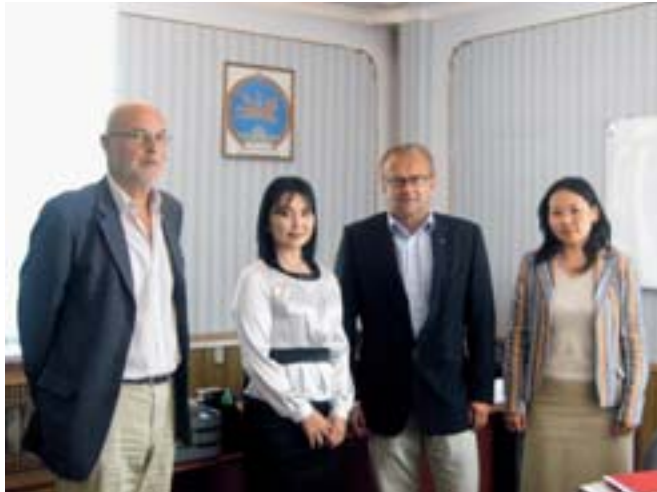
STOCKHOLM Trångt och trivsamt blev det på IOGT-NTOs förbunds-kansli när generalsekreterare Stefan Bergh inbjöd till höstmingel. Ett 80-tal personer från myndigheter och organisationer som IOGT-NTO samarbetar med hade letat sig till Stora Essingen. Förutom lite gott att äta och dricka fick de aktuell information om IOGT-NTOs kommunprojekt av Johnny Johansson och möjlighet att prata en stund med både gamla och nya bekanta.

Samtal pågår om folkbildning

FOLKBILDNING – Vi är på väg mot något nytt, förklarar Gösta Vestlund, Tollare folkhögskolas förste rektor och en nestor inom svensk folkbildning.

Vid 95 års ålder fortsätter han att följa och föreläsa om förändringar i unga människors värderingar i Sverige och världen. I ett samtal med Bengt Göransson på Tollare beskrev han fyra tendenser i tiden: ökad individualism, ökad tolerans, kritik mot gamla strukturer och mer personlig tolkning av livet.

Ett 50-tal deltagare kunde

Samtal i Mongoliet. Från vänster Dr. Cees Goos, konsult från Världshälsoorganisationen WHO, Mongoliets hälsominister Dr. Tsolmon Jadamba, Sven-Olov Carlsson och Dr. Gundegmaa Jaamaa, från organisationen Mongolian Public Health Professionals' Association.

FOTO: ESBJÖRN HÖRNBERG

SAMARBETE I MONGOLIET

INTERNATIONELLT Alkohol är ett av många problem i det fattiga Mongoliet. Därför har hälsoministern Tsolmon Jalamba och ideella organisationer inom folkhälsoområdet bitt IOGT International om hjälp med metoder för att komma till rätta med problemen. I början av hösten besökte Sven-Olov Carlsson och Esbjörn Hörnberg, president respektive generalsekreterare i IOGT International, Mongoliet tillsammans med Dr. Cees Goos från Världshälsoorganisationen WHO för att diskutera möjligheterna till samarbete.

Ett resultat av de samtalen är att IOGT International ska hjälpa till med översättning av material och också bjuda in de mongoliska organisationerna till alkoholpolitiska arrangemang i regionen.

njuta av en både djup och underhållande dialog om folkbildningens historia och framtid mellan två av dem som varit, och fortfarande är, med och formar den.

Mötet hade ordnats för att presentera en ny DVD av filmaren Bengt Jonsson, där Gösta Vestlund och Bengt Göransson diskuterar folkbildningens roll och ställning i samhället.

Står stadigt för barnen

DALARNA Inför en barnmessa i Dalarna tog IOGT-NTO-distriktet fram en tröja med texten "Jag står stadigt för barnens skull". Idén kom från Juniskonsulent Johanna Flodström. Nu säljs tröjan på distriktsexpeditionen i Borlänge, men hela landet kan köpa den.

Terrängen kring Storvallen är omväxlande, och i sluttingar som den här kan det vara skönt att vila benen en stund.

FOTO: LENNART OCH SOLVEIG ANDERSSON

Trogna gäster på Storvallen

STORVALLEN I början av september när flyttfåglarna dragit iväg från Storlien kommer Ann-Marie Hjelm troget varje år med sina bussresenärer från Sundsvall till Storvallens fjällgård.

Programmet är varierande på Fjällgården, som ägs av Nykterhetsrörelsens Scoutförbund NSF. En dagstur går till Rundhögen, dagen därpå besöks traditionsenligt Handöl och Storulvån. Efter middagen ringer Gunillaklockan helgsmål, och sedan samlas man återigen på Loftet för att lyssna till den legendariske fjällmannen Sten Brander, som berättar om sina upplevelser och visar fantastiska bilder från fjällvärlden.

Enligt tradition avslutas sista kvällen i Fjällkapellet där gruppens egen musikanter Lennart Andersson spelar och Maj Öhman deklamerar. När alla sjunger Härlig är jorden är stämningen fantastisk, de levande ljusen och människors gemenskap är något att ta med sig när höstmörkret tätnar.

MARGIT FORSBERG

Många vill jobba med kongressen

KONGRESS 2009 Nya och gamla medlemmar i alla åldrar välldes in på Nordengården i Göteborg när distriktet inbjöd till kongressupptakt. Drygt 120 personer trivdes

och trängdes. Alla ville veta mer om vad som händer i distriktet under hösten, och många ville anmäla sig till någon av de arbetsgrupper som förbereder IOGT-NTO-

rörelsens kongresser till sommaren.

Med i det glada vimlet var också IOGT-NTOs generalsekreterare Stefan Bergh, som berättade om förbundets

planer för kongressen. Det blev en sen kväll där det skrattades, pratades, diskuterades och åts av god grekisk buffé.

MALIN WESTERGREN

Det var ett glatt gäng som ville vara med och förbereda kongressen.

Linnea Forsberg från Internationella Institutet var en av dem som jobbade i IOGT-NTO-rörelsens monter med budskapet "Vi behöver inte mera sprit".

FOTO: JONAS FORSBERG

Nyktra budskap på årets bokmessa

BOKMÄSSAN Fler utställare, fler programpunkter och fler besökare än någonsin. Som vanligt slog bokmässan i Göteborg, Bok & Bibliotek, alla tidigare rekord och fyllde varenda vrå av Svenska Mässan till bristningsgränsen.

IOGT-NTO-rörelsens monter på mässans internationella torg var en färgglad och lockande oas med ett tydligt budskap: "Vi behöver inte mer sprit".

På Internationella Torgets båda scener avlöste, också som vanligt, det ena intressanta programmet det andra. Från IOGT-NTO medverkade bland andra

På en av mässans scener samtalade Ann-Britt Ryd Pettersson med Lars Åke Augustsson om hans nya bok "Globalkohol", om den internationella alkoholindustrin.

författaren Lars Åke Augustsson, som berättade om sin nya bok om den internationella alkoholindustrin i ett samtal med Ann-Britt Ryd Pettersson. ■

FÖRENINGSTIPSET

Skicka brev till föredömen

FÖRENINGSTIPSET Alkoholpolitiska gruppen i Bengtsfors, med oförtröttlige Stig Johansson i spetsen, missar sällan ett tillfälle att kontakta kända personer och påminna om deras roll som föredömen.

Efter Accents intervju med Riksidrottsförbundets ordförande Karin Mattsson fick hon ett brev från Bengtsfors med frågor om både idrottsrörelsens och hennes egen roll i alkoholpolitiken. En fråga var: "I artikeln i Accent svarar du att du dricker måttligt. Tror du att det skulle ha någon genomslagskraft om du som föredöme och företrädare avstod alkohol?"

När Sarah Wamala presenterades som ny generaldirektör för Statens folkhälsoinstitut, skickade gruppen ett brev med gratulationer – och givetvis också en fråga: "Din företrädare Gunnar Ågren har nyligen sagt att den som vill förlänga livet har större nytta av en rask promenad än av ett glas vin. Delar du den uppfattningen? Anser du att det personliga avståndstagandet från alkohol har en preventiv och föredömlig effekt?"

Den som inte svarar på breven från Bengtsfors får räkna med att det kommer en påminnelse.

EVA ÅHLSTRÖM

Vackert bevis på medlemskapet

MEDLEMSBEVIS Allt var definitivt inte bättre förr, men nog är medlemsbeviset från 1929 vackrare än dagens medlemskort! Det tycker Gunnar Rohdin i Lycksele som skickat

det till Accent. Medlemsbeviset tillhörde Märta Kruth, född Bygdin, som var född 1907 och gick bort strax före sin 100-årsdag. Då hade hon varit medlem i nykterhetsrörelsen sedan 1921, först i "ungdomslogen" och från 1929 i "störlogen".

Medlemsbevis 1929

IOGT-NTO söker mentorer och adepter

UTBILDNING IOGT-NTO söker mentorer och adepter till vårt mentorprogram för kvinnor aktuella för ledande positioner.

IOGT-NTO ska genom mentorprogrammet verka för att kvinnor kan utvecklas och kunna träda in i ledande positioner i organisationen, på alla nivåer. Syftet är att få en jämn könsfördelning i samtliga styrelser och att maktstrukturerna blir jämställda så att alla, oavsett kön, har samma möjligheter att nå ledande positioner inom IOGT-NTO-rörelsen.

Målet för första omgången är att erbjuda 15 kvinnor plats i mentorprogrammet. Därefter

är målet att kunna erbjuda 25 kvinnor årligen plats.

Första omgången av mentorprogrammet startar 7-8 februari 2009 med en träff för adepter och mentorer på Tollare. En av föreläsarna blir Gertrud Åström. Längden på programmet är 1,5 år. Därefter kommer en ny grupp att starta varje år.

Varje termin startas med en gemensam samling, där alla adepter och mentorer träffas. Därefter träffas adepter och mentorer själva under terminen, minst 1-2 timmar per månad. De väljer själva när och hur, en förlängd lunch eller ett gemensamt besök på någon intressant föreläsning

i samband med träffar.

Till mentorer söker vi dig som har erfarenhet av olika typer av uppdrag inom rörelsen på olika nivåer. Det kan gälla ordförandeskap så väl som ekonomi, fastighetsfrågor eller något helt annat. Det är viktigt att vi har ett brett spektra av mentorer för att matcha adepternas behov. Vi behöver också bra geografisk spridning, för närhet mellan mentor och adept är viktigt för att träffarna ska kunna bli

eller på annat sätt.

Mentorerna får inte betalt, endast ersättning för utlägg

av. Både kvinnor och män kan vara mentorer i programmet.

Till adepter söker vi dig som är sugen på nya utmaningar och uppdrag inom rörelsen. Du kanske är helt ny medlem, men kan lika väl vara medlem sedan länge, men vill pröva på nya arbetsområden. För att bli adept kan endast kvinnor ansöka om att delta i programmet.

Du som är sugen på att bli mentor anmäler ditt intresse senast 1 december till Anders Karlsson, 0733-72 62 33 eller anders.karlsson@iogt.se.

Du som vill delta i mentorprogrammet som adept anmäler dig senast 1 december på www.iogt.se/utbildningar.

Nu söker vi politiker på alla nivåer till nytt nätverk

NÄTVERK Är du partipolitiskt aktiv på kommun-, landstings- eller riksplaneln och tycker att alkohol- och narkotikafrågor behöver få mer utrymme i de politiska församlingarna, då kan vi erbjuda en spännande nyhet!

För medlemmar inom IOGT-NTO kommer vi nu att starta upp IOGT-NTO:s nätverk för partipolitiskt

aktiva som ett mötesrum på Internet.

Visst kan det kännas lite ensamt ibland – att inte ha sina politikervänners öra på hemmaplan i de frågor som du bedömer så viktiga?

I vårt nya mötesrum kommer du att kunna diskutera små och stora frågor med dem som upplever precis detsamma som du, men kanske från ett

annat parti än ditt eget.

Spännande åsiktsbrytningar, nya förslag till lösningar av problem, gemensamma initiativ i form av motioner eller aktioner – allt finns det plats för, endast fantasin sätter gränser.

Vill du vara med från början? Anmäl ditt intresse genom att mejla till bo.hogstedt@iogt.se.

INTERNETTIPS!

Följ Vit Jul

Följ Vit Juls arbete på vitjulbloggen.blogspot.com/!

Kommersiell film – en metod att arbeta med drogfrågan

Läs på www.varagardar.se

I rörelse

Följ IOGT-NTO:s arbete. irolse.wordpress.com

iogt.se/möte

IOGT-NTO:s nya mötesplats

Nya mål för insamlade pengar till internationella institutet

INSAMLADE PENGAR IOGT-NTO-rörelsens Internationella Institut har under åren fått enstaka gåvor till verksamhet som inte längre bedrivs. Dessa ändamål gäller trädplantering, stöd till arbete i Gambia samt stöd till barn till missbrukare i Sverige. Då IOGT-NTO-rörelsen idag har ett stort internationellt samarbete i Östafrika, Asien och Östeuropa kring drogprevention, alkoholpolitik och

rehabilitering önskar vi istället använda dessa medel till vår pågående verksamhet.

Om någon av dessa givare har andra önskemål för sin gåva vill vi att ni hör av er till IOGT-NTO-rörelsens Internationella Institut senast den sista december 2008 via e-post: info.bistand@iogt.se eller telefon: 031-338 28 00.

NYHET: Projektbytardagar

ARRANGEMANG Under 2008 har ungefär 100 projekt fått stöd från IOGT-NTO:s projektpott. Massor av små och större projekt har genomförts. Förutom allt konkret utvecklingsarbete på lokalplanet som kommit till stånd, så har vi tillsammans samlat mängder av erfarenhet och kunskap. Ett lärande som vi vill att många fler ska få nytta av!

Därför vill vi samla alla eldsjälarna i våra projekt till en bytardag där man både får bidra genom att berätta om sitt projekt och får tillfälle att lyssna på andras erfarenheter. En riktig smedja! Du är välkommen även om du inte drivit något eget projekt under året, för att ta del av andras erfarenheter och "stjäla" idéer att ta med sig hem.

TID OCH PLATS

Vi arrangerar två projektbytardagar, välj i första hand den plats som ligger närmast. Wendelsbergs folkhögskola i Mölnlycke torsdagen den 27/11 eller Tollare folkhög-

skola i Saltsjö Boo onsdagen den 3 december. Upplägget är samma på båda dagarna. Start med drop in-fika klockan 10.00, avslutning 16.30.

ANMÄLAN

Anmälan ska ske senast den 10 november 2008. Anmälan gör du helst via www.iogt.se/utbildningar eller genom att ringa till IOGT-NTO Direkt, telefon 08-672 60 05. Glöm inte att uppge vilken av dagarna du önskar delta. Efter sista anmälningdag skickas bekräftelsebrev ut till alla deltagare.

AVGIFT

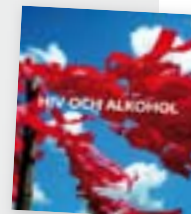
Avgiften är endast 350:-, och då ingår resa med billigaste färdstätt och för- och eftermiddagsfika samt lunch. Avgiften faktureras och reseersättning utbetalas efter kursdagen.

ANSVARIGA

Seminariedagarna genomförs i samverkan mellan IOGT-NTO och Wendelsberg respektive Tollare. Om du har frågor är du välkommen att höra av dig till Eva Blomqvist, 08-672 60 31 eller eva.blomqvist@iogt.se.

Hiv och alkohol första temat

NY SKRIFTSERIE Nu har första delen kommit ut i vår rykande färskaskriftserie kring alkohol- och utvecklingsfrågor. Första numret handlar om hiv och alkohol och innehåller fakta, artiklar och ny forskning kring ämnet. Längst bak i skriften finns även diskussionsfrågor om man vill använda materialet i studsyfte. Skriften är gratis och kan beställas från IOGT-NTO-rörelsens Internationella Institutet på info.bistand@iogt.se.

Antilångningskampanj inför Lucia

Vi fortsätter antilångningskampanjen som vi har inför alla superhelger. Nu är det dags att planera flygbladsutdelning och affischering inför Lucia.

KALENDARIUM

Om du vill veta mer om aktiviteterna i kalendarium kan du gå in på www.iogt.se/kalendarium, eller kontakta IOGT-NTO Direkt, 08-672 60 05 eller info@iogt.se.

NOVEMBER

- 7-8 RUP 09-seminarier
- 7-9 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder
- 13 Pumpen
- 14 Kurs för registeransvariga för medlemsregistret, Tollare
- 21 Alkoholfrågan på tapeten, konferens, Stockholm
- 21-23 IOGT-NTO:s verksamhetsforum, Tollare
- 28-29 Ledarskap i socialt arbete, Tollare

DECEMBER

- 7-10 IOGT Internationals kulturkonferens, Malaysia
- V. 50 Stoppa långningen-kampanj – Lucia

2009

JANUARI

- 17 Distriktsordförandesamling
- 23-25 NGR:s ordförandesamling och representantskap

FEBRUARI

- 4-5 Regionala konsulentsamlingar
- 7-8 Startträff IOGT-NTO:s mentorprogram, Tollare

MARS

- 06-07 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder

- 17 Riksstyrelsen sammanträder

MAJ

- 08-10 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder
- 21 Folkkyrketens dag
- 30-31 Utskottshelg inför kongressen
- 12 Riksstyrelsen sammanträder

JULI

- 8-11 IOGT-NTO-rörelsens kongresser i Göteborg

SEPTEMBER

- 18-19 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder

- 22 Riksstyrelsen sammanträder

NOVEMBER

- 06-08 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder

- 17 Riksstyrelsen sammanträder

Om du vill veta mer om aktiviteterna i kalendarium kan du gå in på www.iogt.se/kalendarium, eller kontakta IOGT-NTO Direkt, 08-672 60 05 eller info@iogt.se.

Galakväll för barnen

Galakväll med modevisning, loppmarknad, hantverksmäss, lotterier och givetvis bössinsamling. Runt om i landet har IOGT-NTO-rörelsen samlat in pengar till Världens Barn.

■ **VÄRLDENS BARN** På Väddö tog alltid lika energiska Inga Gustafsson initiativ till en egen galakväll med modevisning och underhållning på Väddö folkhögskola.

– Biljetterna var slutsålda direkt, berättar hon. Lokalen rymmer ju bara 150 personer.

I arbetet med galan och insamlingen samarbetar IOGT-NTO-rörelsen på Väddö, Väddö församling, Röda Korset och fritidsgården Draget.

Lokala företagare bjöd på modevisning, andra företag stod för dekorationer i lokalen och mängder av fina vinster till ett stort lotteri. NBV och Elevförbundet bidrog med förfriskningar.

– Bara galan gav 35 000 kronor, berättar Inga Gustafsson.

Till det kommer bössinsamling och en del andra aktiviteter, så sammanlagt blev det över 55 000 kronor från Väddö till Världens Barn.

– Folk är givmilda, tycker Inga Gustafsson. Men det gäller att ligga i för att summan ska öka varje år.

ÄNU FINNS INGEN SAMMANSTÄLLNING av hur många föreningar som samlade in pengar till Världens Barn och hur mycket de fick in, men här är några andra exempel från IOGT-NTO-landet:

På Nordengården i Göteborg arrangerades en hantverksmäss med café, lottförsäljning och loppis.

– Det kom massor av folk som välvilligt öppnade sina plånböcker, säger distrikts-

På Väddö lyckades lokala organisationer och företagare med gemensamma krafter samla in över 55 000 kronor till Världens Barn. I mitten Inga Gustafsson.

FOTO: GUNILLA FLINK-LINDSTRÖM

»Folk är givmilda, men det gäller att ligga i för att summan ska öka varje år.«

INGA GUSTAFSSON, VÄDDÖ.

konsulenten Malin Westergren. Under dagen fick vi in 5832 kr.

– Samtidigt samlade föreningen Biskopsgården själva in dryga 6306 kr. Visst är våra medlemmar fantastiska!

I Forshaga gick 22 NSF-scouters, två och två tillsammans med en ledare eller förälder, runt och knackade dörr.

– På två timmar samlade de in 8 451 kronor, berättar ledaren Gun Ericsson. Och IOGT-NTO-föreningen Myrans insamling, som pågick lite längre, gav 7 115 kronor.

I Karlstad genomfördes liksom förra året en rad aktiviteter för Världens Barn, bland annat Fullt Hus i Ordenshuset med fotoutställning, musikunderhållning, lottförsäljning och bössinsamling.

– Hittills har vi samlat in 14 218 kronor, berättar Erland Bergqvist. Men det ska bli mer. Vi fortsätter med höstfest i början av november.

EVA ÄHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

Evelina och Sandra från NSF knackade dörr i centrala Forshaga för Världens Barn.

FOTO: GUN ERICSSON

Barnkören Korallerna sjöng i Karlstad under ledning av Christina Lidén.

FOTO: ERLAND BERGQVIST

Bössorna är laddade för årets stora insamling i Göteborg.

FOTO: MALIN WESTERGREN

När julen blir en mörkt minne

I FOKUS För många av de barn som lever med missbruk i familjen är julen inte en högtid att se fram emot, utan i stället dagar fyllda av rädsla och oro. I Accent berättar fyra vuxna barn till missbrukare om sin barndoms jular och om hur de har präglats deras julfirande i dag.

REPORTAGE

Klosterbröder innanför murarna

REPORTAGE Andlighet och personlig utveckling är ganska nytt inom svensk fängelsevård och syftar till att ge fångarna redskap att hantera sina problem. På Skänningeanstalten har en klosteravdelning nyligen startat där klosterbröderna alla är långtidsdömda.

INTERVJU

Kristina Axén Olin om vägen tillbaka

INTERVJU I våras hoppade Kristina Axén av som finansborgarråd i Stockholm. I bilen på väg hem efter en 14 timmars arbetsdag var hon övertygad om att hon skulle dö. Hjärtat rusade, och armarna domnade. Kroppen hade fått nog. En sommar och en höst senare, med lite distans till chocken och krisen, berättar hon i Accent om de orimliga kraven, om att aldrig känna att hon räckte till. Idag har hon tid för barnen och sig själv, simmar, plockar svamp och har börjat läsa teologi.

DUBBELNUMMER Nästa nummer av Accent, nr 9-10, kommer ut till läsarna den 5 december. Det blir ett välmatat dubbelnummer med 16 extra sidor. En tidning med läsning för många dagar – reportage, intervjuer, nyheter, tävlingar och en julnovell.

LÄSTIPS FÖR DIG SOM LÄSER TIDNINGEN BAKIFRÅN

Poul fick en andra chans

22 REPORTAGE Poul Jensen var nära att dö av sitt missbruk, men fick en andra chans. I dag är han drogfri. Drömmen är ett körkort och en jänkare – och nyligen fick han sitt lämplighetsintyg.

Fotboll, fylla och sponsring

8 GRANSKRNING Idrotten, alkoholindustrin och media stödjer varandra i kampen om människors uppmärksamhet. Det blir tydligare ju mer populär en sport är. Accent skriver om två skrämmande exempel från fotbollen i Sverige och basketen i Litauen.

Samarbete gör att fler får vård

20 I FOKUS Samarbete gör det lättare att fånga upp människor i missbruk. Det är

Järntorgsmottagningen och Café Trappanér i Göteborg goda exempel på.

"Diskussionen får aldrig tystna"

32 INTERVJU Det är bra att det ruskas om i IOGT-NTO. För Ingrid Almén var debatten kring Åke Greens uteslutning

bara uppfriskande. I en folkrörelse med ideal får debatten aldrig tystna.

Hemlösheten med egna ord

36 KULTUR För Anette Wahlström, 48 och Stig Beckman, 63 har skrivandet gett livet en ny inriktning. De och ett femtiotal andra hemlösa, medverkar i antologin "Hemlös, med egna ord".

Jobbtorget hjälpte Christer

Att ha ett jobb att gå till betyder allt för Christer Hansson, före detta hemlös och alkoholist. Alldeles snart har han nått sitt mål.

■ **JOBBTORGET** Ett jobb kan betyda stolthet, identitet och – inte minst – en inkomst. Via Jobbtorget, som vänder sig till personer som uppbär socialbidrag, men som förväntas kunna slussas ut i arbetslivet, har Christer Hansson fått hjälp till vidareutbildning inom vården. Närmast blir det praktik på ett boende för psykiskt handikappade och därefter – förhoppningsvis – ett fast jobb.

– Jobbtorget har en enhet för hemlösa och dit sökte jag mig för ett och ett halvt år sedan. Jag har fått jättebra stöd av en coach som har hjälpt mig att hitta en utbildning, berättar Christer, som före åren med missbruk arbetade som naprapat.

Jobbtorgen, som sedan februari i fjol finns på olika ställen i landet, är en del av den nya regeringens satsning på arbetslösa socialbidragstagare. Något som passar Christer perfekt.

– Jag tycker att om man kan arbeta så ska man arbeta. Det är inget roligt att gå på bidrag. Och man kan knappast leva på det heller. Socialen har hjälpt mig mycket, men nu är det dags att jag klarar mig själv. Friheten att ha ett riktigt jobb med en egen inkomst kan ingen ta ifrån mig, säger Christer.

Efter en skilsmässa för tio år sedan började han dricka. Han förlorade jobbet och lägenheten och hamnade snart på gatan.

Christer Hansson på väg mot ett jobb.

»Jag tycker att om man kan arbeta så ska man arbeta. Det är inget roligt att gå på bidrag.«

Men för ett par år sedan kände han att han hade fått nog. Han var inne i en destruktiv spiral med alkohol, sänkt självförtroende och kontakter med socialen. Han insåg att den enda vägen ut var att sluta dricka.

– Så jag la av. Gick i kognitiv terapi och blev bättre. Jobbtorget blev min språngbräda mot ett vanligt liv. Christer förband sig att tillbringa ett antal timmar i veckan på Jobbtorget, med jobsök som huvudsaklig sysselsättning. Han intresserade sig för

möjligheten till vidareutbildning – och kom in i en bransch som han tror ska garantera jobb i framtiden.

– Män i min ålder och med mina erfarenheter är ganska attraktiva inom psykvården, konstaterar han med ett leende.

Boendet består för närvarande av en lägenhet på ett hotellhem. Inom kort hoppas han få ett eget kontrakt.

Hur ser livet ut om fem år?

– Då har jag självklart jobb och egen lägenhet. Och ett vanligt liv med trevliga vänner. Livet som hemlös är ju väldigt begränsande och man umgås med likasinnade, vilket gör att man inte kommer vidare. Jag längtar efter att ha arbetskamrater och vara omgiven av sjyssta människor.

MARIA ZAITZEWSKY

CHRISTER HANSSON

NAMN: Christer Hansson

ÅLDER: 54

FAMILJ: tre vuxna barn

BOR: i lägenhet i Älvsjö.

AKTUELL: Nytt jobb på gång

GODA NYHETER

Optimism skydd mot cancer

MEDICIN Att vara optimistisk kan skydda mot allvarliga sjukdomar. Det hävdar forskare på Ben Gurion University i Israel. De frågade ut ett stort antal kvinnor – drabbade av

cancer och icke-drabbade – och jämförde upplevelsen av lycka, optimism, oro och depression innan diagnos. Det visade sig att de som upplevt negativa livshändelser löpte större risk att få cancer. Glädje och optimism tycks däremot ha en skyddande effekt.

Hjälpsamhet ökar glädjen

HJÄLPSAMHET Att vara hjälpsam och omtänksam mot andra gör att vi mår bra. Den amerikanske psykologen Martin Seligman genomförde ett experiment där han lät studenter delta i

en rolig aktivitet (se en film, äta glass) och en människovänlig aktivitet (att hjälpa någon). De fick sedan skriva om sina känslor. Det visade sig att aktiviteten att hjälpa någon annan ledde till den högsta känslan av lycka och välbefinnande.

Barnarbetet har halverats

BARNARBETE Barnarbetet har minskat kraftigt. Andelen barn i världen mellan 10 och 14 år som arbetar har mer än halverats mellan 1960 och 2003, från 25 procent till 10,5 procent.